

Η!

Ηδύφωνο

στα μονοπάτια του πολιτισμού

17.01.2016

www.simerini.com.cy

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ

// ΣΕΛΙΔΑ 6

Ο ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΜΠΟΥΓΙ ΤΗΣ
ΜΕΓΑΛΗΣ ΟΘΟΝΗΣ

// ΣΕΛΙΔΕΣ 10-11

Ο ΝΙΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΟΥ ΛΑΤΡΕΨΕ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

// ΣΕΛΙΔΑ 12

Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να μπορούμε να υπάρχουμε κάπως αναπαικτικά δυστυχισμένοι 🍷 Nicos Karouzos

Ο μελοποιημένος EDGAR ALLAN POE

// ΣΕΛΙΔΕΣ 8-9

quickpeek

Γεγονότα, εκδηλώσεις, εκθέματα, συνειρμοί
στον πολιτιστικό ιστό της εβδομάδας

Από την ελευθερία της
έκφρασης, στην έκφραση
της ελευθερίας

Σήμερα, η ελευθερία της έκφρασης μοιάζει κατακτημένη, αλλά ως παρωδία. Οι πάντες νομίζουν ότι μιλούν, ενώ απλώς «παρathyρολογούν», στήνουν μια φαρσοκωμωδία ελευθερίας της έκφρασης

Το νόημα της ειρωνείας

Το τέλος της φιλοσοφίας; Πάντως, σε ό,τι 'μεγάλο' συνεπάγεται ο όρος. Από τον Καντ, και τις Αντινομίες του Λόγου, έχουμε μάθει να μη ρωτούμε τα μεγάλα, αναπάντητα ερωτήματα. Να κινούμαστε κριτικά, στα Όρια του Λόγου

Πολιτιστικές επιλογές // Τα καλύτερα της εβδομάδας

Τέχνη // Εικαστικό Ριάλτο

1

Μου λες αλήθεια;

Μια σύγχρονη γαλλική κωμωδία, που για πρώτη φορά θα ανεβεί στην Κύπρο, προτείνει για εναρκτήριο έργο της η Κύρια Σκηνή του Θεάτρου «ΣΚΑΛΑ». Τετάρτη, 20 Ιανουαρίου, 20:30, Πολιτιστικό Κέντρο Βλαδίμηρος Καυκαρίδης.

2

Φλαντρώ

Το Σατιρικό Θέατρο, πιστό στην αξία του ελληνικού θεατρικού έργου, παρουσιάζει φέτος το αριστούργημα του Παντελή Χορν «Φλαντρώ» σε σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους και στον πρωταγωνιστικό ρόλο τη Μαριάννα Καυκαρίδου. Πρώτη παράσταση: Σάββατο, 23 Ιανουαρίου. Πληροφορίες: 22312940 και 22421609.

3

Υδροβιότοποι της Κύπρου

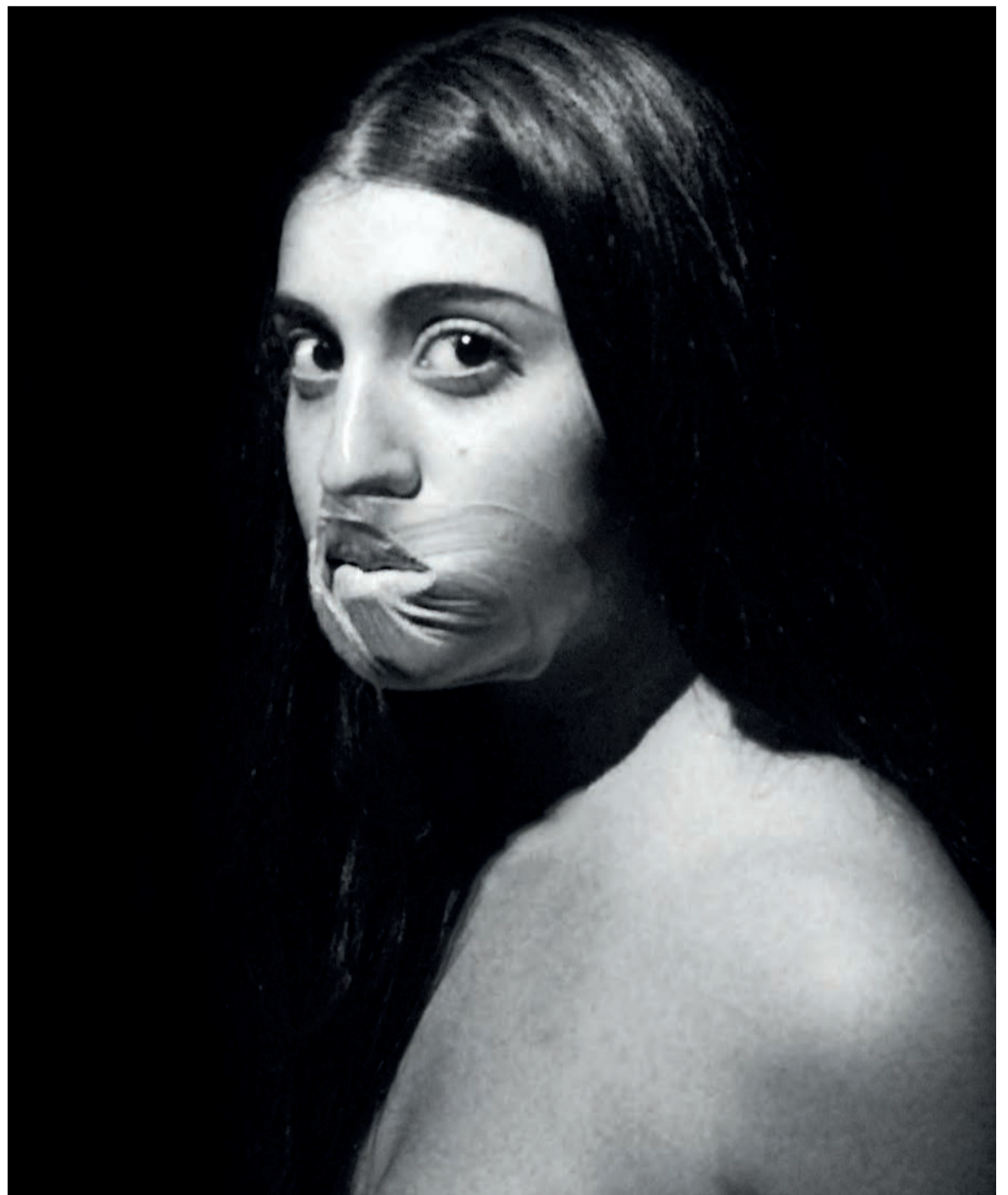
Το Κυπριακό Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης και η Φωτογραφική Εταιρεία Κύπρου, Τμήμα Λεμεσού, παρουσιάζουν την έκθεση «Υδροβιότοποι της Κύπρου». Τα εγκαίνια της έκθεσης θα γίνουν στις 25 Ιανουαρίου, στις 6:30 μ.μ. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 29 Ιανουαρίου.

4

Amanda the Musical

Η Silver Spotlight παρουσιάζει το «Amanda the Musical» για ηλικίες 5 έως 105. Με τη συμμετοχή των νεαρών ταλέντων από το «The Musical Kids». Σάββατο, 23 Ιανουαρίου, και Κυριακή, 24 Ιανουαρίου, 15:30 & 18:30, Δημοτικό Θέατρο Λάρνακας.

Fresh Pics

Συνεχίζοντας τη δράση του στον εικαστικό χώρο και θέλοντας να δώσει βήμα σε νέους καλλιτέχνες, το Θέατρο Ριάλτο διοργανώνει μαζί με το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου Φωτογραφική Έκθεση των Φοιτητών του Τμήματος Πολυμέσων και Γραφικών Τεχνών στο σύνολο των χώρων του Θεάτρου.

Τα εγκαίνια της έκθεσης θα πραγματοποιηθούν αύριο Δευτέρα, 18 Ιανουαρίου 2016 στις 17:00 και η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή μέχρι τις 29 Φεβρουαρίου. Στα εγκαίνια οι επισκέπτες θα έχουν

την ευκαιρία να ανέβουν στη σκηνή του Ριάλτο για να εξερευνήσουν 30 και πλέον φωτογραφικά βιβλία που δημιουργήθηκαν από τη νέα γενιά φωτογράφων μας.

Επιμελήτρια έκθεσης: Θεοπίστη Στυλιανού-Λάμπερτ

Η έκθεση θα είναι ανοικτή για το κοινό μία ώρα πριν και μέχρι το τέλος της κάθε παράστασης.

Στην έκθεση συμμετέχουν με έργα τους οι φοιτητές: Αναστασία Ιωάννου, Άντρια Χριστοφή, Γεωργία Μιχαήλ, Γεωργία Παπαδοπούλου, Γεώργιος Μπτσέας, Γιάννης Γεωργίου, Δαμιάνο

Παπαϊωάννου, Έλενα Χριστοδούλου, Ιφιγένεια Κουτσομπέλλη, Καρολίνα Μαντζίπα, Μάριος Ρεπανά, Παυλίνα Βρυωνίδου, Σωτηρούλα Ιουστινιανού, Χαράλαμπος Γιάνκου, Χαράλαμπος Πουζούκης, Χαρίκλεια Σάββα, Αιμίλιος Μοραράς, Άνδρια Νικολάου, Γιώργος Ιωάννου, Γιώργος Χαράλαμπος, Ηλίας Νεοφύτου, Κατερίνα Μούσκου, Μαρία Ανδρέου, Μάριος Σελλάς, Νικόλας Παρούτης, Παναγιώτα Τσιάπου, Περικλής Γεώργιου, Σάββας Θεοδοσίου, Σιμόνη Βασιλείου, Χαράλαμπος Καραγιάννης, Χρίστος Χριστοδούλου, Χρυστάλλα Δημητρίου.

Ιδιοκτησία: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ | Υπεύθυνος Έκδοσης: Μιχάλης Παπαδόπουλος, Βοηθός Υπεύθυνος Έκδοσης: Μαρία Μηνά, Συνεργάτες: Κωνσταντίνος Α. Ε. Παπαθανασίου, Γιάννης Ζελιανός, Λογίγνος Παναγή, Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης, Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή, Τίτος Χριστοδούλου, Χρίστος Μιχάλαρος, Μάριος Αδάμου. Ηλεκ. Ταχυδρομείο: papadopoulosm@simerini.com, minam@simerini.com

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά πρότυπο ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφηση ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, Ο πεθαμένος και η ανάσταση

Χώροι αρμονίας. Γραμμή. Επιφάνεια. Όγκος. Χώρος και χρόνος

// ΣΕΛΙΔΑ 16

Θανάσης Χατζόπουλος

Η στήλη επιστρέφει, αναπλέοντας εκ νέου, στο ογδόνα της ελληνικής ποιήσεως, παρουσιάζοντας τον πέμπτο κατά σειρά ποιητή, Θανάση Χατζόπουλο, κι επικεντρώνεται στην εμβληματική συλλογή του, «Κελί»

Αιδοίων Μονόλογοι

Ιστορίες βασισμένες σε συνεντεύξεις 200 πανανθρώπων γυναικών που προκαλούν γέλιο, συγκίνηση, αναστάτωση, λύπη, συμπάθεια κι έχουν στόχο να προκαλέσουν για ένα ευαίσθητο θέμα που παραμένει ταμπού ακόμα και σήμερα

Ποιήματα από το «όνειδος» του Γκουαντάναμο

Γραμμένα από τους κρατούμενους, αναφέρονται στις εμπειρίες τους στη διαβόητη φυλακή στη βάση του Αμερικανικού Ναυτικού στην Κούβα, σταχυολογήθηκαν και εκδόθηκαν στις ΗΠΑ, ενώ έχουν ήδη μεταφραστεί και στα Ελληνικά

Θέατρο // Alpha Square

«Αιδοίων Μονόλογοι» και στη Λεμεσό

Το Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου σε συνεργασία με την Alpha Square παρουσιάζουν το πολυβραβευμένο έργο της Αμερικανίδας συγγραφέως και ακτιβίστριας Ηβ Ένσλερ, «Αιδοίων Μονόλογοι». Αποσπάσματα αυτού του έργου θα διαβάσουν τρεις ξεχωριστές ηθοποιοί, η Ελισάβετ Κωνσταντινίδου, η Στέλα Φυρογένη και η Άννα Γιαγκιόζη, σε σκηνοθεσία Ανδρέα Αραούζου. Το αναλόγιο παρουσιάστηκε με μεγάλη επιτυχία στο Παλλάς στην Λευκωσία, στις 14 Δεκεμβρίου, και τώρα έρχεται στη Λεμεσό για ένα μόνο βράδυ στο Θέατρο Ριάλτο, την Τετάρτη, 20 Ιανουαρίου 2016. Η βραδιά πραγματοποιείται στο πλαίσιο των εορτασμών για τα 15 χρό-

νια προσφοράς, δράσης και ακτιβισμού του Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου. Στοχεύει τόσο στη γνωστοποίηση του έργου του Ινστιτούτου, όσο και στην ευαισθητοποίηση του κοινού για θέματα διακρίσεων κοινωνικού φύλου. Για τον λόγο αυτό, μέρος των εσόδων θα προσφερθούν για τη στήριξη του έργου και των προγραμμάτων του Ινστιτούτου και συγκεκριμένα για τα προγράμματα πρόληψης της έμφυλης βίας και των ανισοτήτων ανάμεσα στους/στις νέους/νέες.

Το θεατρικό έργο «Αιδοίων Μονόλογοι» παρουσιάζει ιστορίες βασισμένες σε συνεντεύξεις 200 πανανθρώπων γυναικών που προκαλούν γέλιο, συγκίνηση, αναστάτωση, λύπη, συμπάθεια κι έχουν στόχο να προκαλέσουν

για ένα ευαίσθητο θέμα που παραμένει ταμπού ακόμα και σήμερα. Η συγγραφέας Ηβ Ένσλερ αποδεικνύει μέσα από τα γέλια, τα δάκρυα και τα ρίγη που προκαλούν οι ιστορίες/μονόλογοι ότι το αιδοίο είναι ένα κοινό σημείο συνάντησης για άντρες και γυναίκες... σε πολλαπλά επίπεδα. Ένα αναλόγιο για τη γυναίκα και την απαραίτητη απελευθέρωση που χρωστάει στον εαυτό της, αλλά και τον άντρα που ακόμα δεν έχει ξεκολλήσει από άθλια στερεότυπα.

* Το έργο είναι ακατάλληλο για άτομα κάτω των 15 ετών.

Λεμεσός: Θέατρο Ριάλτο, 20 Ιανουαρίου 2016, στις 8,30 μ.μ. Εισιτήρια: €15,00 & €12,00 από www.rialto.com.cy και στο ταμείο 7777 7745

Εικαστικά // Ξανά Μαζί

Η ZMART γκαλερί του Μουσείου Τεχνών Λουκίας & Μιχαλάκη Ζαμπέλα θα φιλοξενήσει από τις 18 μέχρι 30 Ιανουαρίου τη δικαιοδική έκθεση κεραμικής τέχνης, με τίτλο «Ξανά Μαζί». Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι καλλιτέχνες συνειρσκονται στην έκθεση αυτή, παρουσιάζοντας πολύμορφες προτάσεις που αντιπροσωπεύουν τις σύγχρονες τάσεις της κεραμικής τέχνης στην Κύπρο. Τα έργα αποτελούν την τελευταία δουλειά των είκοσι καλλιτεχνών, οι οποίοι δημιουργούν

κεραμικές εγκαταστάσεις, όπως επίσης γεωμετρικές και αφηρημένες κεραμικές φόρμες. Η έκθεση θα εγκαινιαστεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Νίκο Αναστασιάδη, αύριο Δευτέρα, 18 Ιανουαρίου, και ώρα 19.00. Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα - Πέμπτη: 10:00 - 13:00 & 15:00 - 18:00, Παρασκευή: 10:00 - 13:00 & 15:00 - 19:00 και Σάββατο: 10:00 - 18:00. Μουσείο Τεχνών Λουκίας και Μιχαλάκη Ζαμπέλα, Λεωφ. Αρχ. Μακαρίου Γ' 27, Καϊμακλί (22456099).

Θέατρο // Λωξάντρα

Γραμμένη το 1963, η «Λωξάντρα» της Μαρίας Ιορδανίδου θεωρείται ένα από τα πιο δημοφιλή μυθιστορήματα της νεοελληνικής λογοτεχνίας και ανεβαίνει για πρώτη φορά στη Κεντρική Σκηνή του ΘΟΚ σε δραματοποίηση Σάββα Κυριακίδη, σκηνοθεσία Έφης Θεοδώρου και με δεκαπενταμελή θίασο. Τον ομώνυμο ρόλο ερμηνεύει η Ελισάβετ Κωνσταντινίδου. Σκηνικά/Κοστούμια: Λάκης Γενεθλής, Μουσική: Δημήτρης Σπύρου, Κινησιολογία: Έλενα Αντωνίου, Σχεδιασμός Φωτισμών: Γεώργιος Κουκουμάς, Ακουστικός Σχεδιασμός: Στράτος

Σταμάτης, Ερμηνεύουν (με αλφαβητική σειρά): Θανάσης Δήμου, Λουκάς Ζήκος, Βαλεντίνος Κόκκινος, Ιωάννα Κορδάτου, Ελισάβετ Κωνσταντινίδου, Μάριος Κωνσταντίνου, Ηρόδοτος Μιλτιάδους, Μιχάλης Μουστάκας, Έλενα Παπαδοπούλου, Κρίστη Παπαδοπούλου, Αστέρας Πελέτης, Πολυξένη Σάββα, Σπύρος Σταυρινίδης, Αντωνία Χαραλάμπους, Θέα Χριστοδουλίδου. Παραστάσεις στη Λεμεσό: Παρασκευή, 22 Ιανουαρίου, 8,30 μ.μ. και Σάββατο, 23 Ιανουαρίου, 6,00 μ.μ. & 8,30 μ.μ., στο Θέατρο Ριάλτο (77772717).

Εικαστικά // Τα ίχνη γράφουν Άνθρωπο

Το Κέντρο Σύγχρονος Τέχνης Διάτοπος παρουσιάζει την έκθεση «Τα ίχνη γράφουν Άνθρωπο», που αποτελείται από εικαστικά έργα της Μαρίας Παρτζίλη και μια βίντεο εγκατάσταση της Μάχης Δημητριάδου-Λίταλ, εμπνευσμένα από την ομώνυμη ποιητική συλλογή της Ανθής Αντωνιάδου. Τα εγκαίνια της έκθεσης και η παρουσίαση της ποιητικής συλλογής θα πραγματοποιη-

θούν την Παρασκευή, 22 Ιανουαρίου, στις 8:00 μ.μ. Θα προλογίσει η ηθοποιός Αννίτα Σαντοριναίου. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 29 Ιανουαρίου και θα είναι ανοικτή κατά τις ακόλουθες ώρες: Δευτέρα - Παρασκευή 5.00 μ.μ. - 8.00 μ.μ. Σάββατο 11.00 π.μ. - 1.00 μ.μ., στο Κέντρο Σύγχρονος Τέχνης Διάτοπος, Οδός Κρήτης 11ΔΖ, Λευκωσία, τηλέφωνο: 22766117.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Θανάσης Χατζόπουλος, «Κελί»

Αναδρομές //

Η στήλη επιστρέφει, αναπλέοντας εκ νέου, στο ογδόνη της ελληνικής ποιήσεως, παρουσιάζοντας τον πέμπτο κατά σειρά ποιητή, Θανάση Χατζόπουλο, κι επικεντρώνεται στην εμβληματική συλλογή του, «Κελί»

Τον ποιητή Θανάση Χατζόπουλο, τον γνώρισα το 2000, στην Αθήνα, όταν εργαζόμουν στο βιβλιοπωλείο «Πολιτεία», στην Ασκληπιού. Μόλις είχε κυκλοφορήσει η νέα ποιητική του συλλογή, «Κελί», από τις εκδόσεις Το Ροδακί. Μία συλλογή από τις καλύτερες -εάν όχι η καλύτερη- εκείνης της χρονιάς, όπως είχα πει και στον ίδιο. Φυσικά, δεν υπήρξε ποτέ θέμα συνέχειας της οποίας περαιτέρω προσωπικής επαφής ή φιλικής σχέσης. Ξέρετε, οι ποιητές είναι «μυθόβια όντα», που λέει κι ο Νίκος ο Καρούζος, κι αν λίγο πας να ταράξεις ή τσιγκλῆσεις, χάριν δημιουργικής συγκρούσεως, την «άλω» τους, φευ, αφιονίζονται κι απομακρύνονται, όχι αδικαιολόγητα, στην δίκαια επηρμένους σιωπής το ύφος.

«Και το μαχαίρι εγένετο χαρτί»

Ο ποιητής είναι 39 χρονών, όταν μας δίνει τη συλλογή «Κελί», και ήδη αναγνωρισμένος και χαρακτηριστική φωνή της ποιητικής γενιάς του '80. Στην αρχή, λοιπόν, του αιώνα που διανύουμε εμφανίζεται μία από τις αρτιότερες και σοφά γεωμετρημένες ποιητικές καταθέσεις της σύγχρονης ελληνικής ποίησης. Χωρίζεται σε εφτά ενότητες (I-VII), με εναλλαγές πέντε και τεσσάρων ποιημάτων, αντίστοιχα, ενώ τον αριθμό 34 συμπληρώνουν το πρώτο ποίημα με τον τίτλο «Εξοδος» και το τελευταίο με τον τίτλο «Είσοδος».

Η επικεφαλίδα, τούτου του μέρους της στήλης, είναι από το ποίημα «Μνημονικό», της σελίδας 16 από την πρώτη ενότητα, το οποίο και παραθέτω: «Και το μαχαίρι εγένετο χαρτί//Κι αντί να σφάζει η γραφή/Άφησε να φανεί εγγράμματη η σφαγή//Να την διαβάζει η μνήμη». Κι ακολουθεί, στη σελίδα 17, το ποίημα «Αιώνας»: Πολλές φωνές ζυμωμένες με δάκρυα/Με λόγια//Πολλές φωνές βγαλμένες/Απ' τα κόκαλα//Πολλά κόκαλα». Κλειδί και αντικλείδι, αντικριστά, να πλοηγούν τον αναγνώστη στα εσώτερα ενός κελιού, που είναι η Ελλάδα και η Κύπρος του 20ού αιώνα, κι αυτό του ποιητή και της ζωής του.

Τέσσερα, εν συνεχεία, τα ποιήματα της δεύτερης ενότητας κι η νεότερη ελληνική και κυπριακή ιστορία-ματαιώση-τραγωδία εγχαραγμένη αφαιρετικά, κι όπως μόνον ένας ποιητής μπορεί να τη δείξει: «1922 (ο παππούς)»...//Πνίγηκαν για πάντα ως αντιπρίδες/Οι πατρίδες του, «1941 (η κατοχή)»...//Το παρόν, σπίτι επιταγμένο/Τα παιδιά απορούν, με την πείνα/Στα μάτια και//Τα όνειρα

υπό κατοχή, «1949 (ταξίδι με τραίνο και προορισμό)»...//Να αντιγράφουν την ψυχή τους απ'//Την αλήθεια ενός χάρτη//Κι από το βλέμμα ενός ανάρτη, «1974 (ο εγγονός)»...//Αλλού νεκροί κι αλλού πλημμύρα ο κόσμος...//Γεμίζουν οι δρόμοι, αδειάζουν οι δρόμοι/Κι η Ελλάδα χωρίς διαδρομές/Προσκεφάλι του. Έτσι, αγαπητοί αναγνώστες, συνοψίζονται οι καταστάσεις. Όλα τ' άλλα είναι φλυαρίες κι ύποπτες δοσοληψίες, που από τις τελευταίες έχουμε φρίξει στον τόπο μας, ειδικότερα μετά το κακό, από «ευυπόληπτους» λογοτέχνες κι άλλους καλλιτέχνες... ζωντανούς και πεθαμένους.

Τρίτο μέρος και το ποίημα «Απόγονος», σ. 29, κατά την κρίση μου, φωτογραφίζει, δεκαεξί χρόνια μετά, τη σημερινή κυπριακή πραγματικότητα και το ζοφερό μέλλον της, έτσι όπως μαγειρεύεται -άραγε ερήμην μας; Το παραθέτω: «Ανάβει φωτιές//Που εδάφη ιστορούν και θάβει τα λιγοστά/Εναπομείναντα οστά σε άλη παρελθόντων ετών//Σειρές πεθαμένων προγόνων/Στη σειρά σκοτωμένων και μόνων//Ανδρών που προδίδουν, άντρες/Τα χέρια που νίβουν/Μετρούν χωρίς λόγια αν όντως μετρούν//Να βάλει φωτιά σε καμένα χαρτιά/Σε λιωμένα στη στάχτη/Δαχτυλίδια χρυσά//Να κάψει ό,τι έμεινε/Κι ό,τι έλειψε κι ό,τι λείπει/Ας λείπει: λειψός, μισερός/Σε αμφιλύκη ασ λάμπει ανός//Την αλήθεια, τον χρόνο ασ μετρά στο νερό».

Τέταρτο μέρος, με το ποίημα «Πατρίς (:)» να εξαίρει το ερωτηματικό σε παρένθεση του τίτλου, δίνοντας όλες τις δυσοίωνες προοπτικές. Πέμπτο μέρος και στο ποίημα «Προvidence» μία βαθιά θεολογία «Του κόσμου αυτού/Το κελί αυτό/Του κενού». Έκτο μέρος κι «Η παρουσία του απόντος»: ...//Δεν τον ανέφερε κανείς/Μόνο ο θάνατός του//...Εκείνον που όσο ήταν ζωντανός/Βρισκόταν όσο γινότανε εγγύτερα/Στους πεθαμένους». Έβδομο και τελευταίο μέρος της συλλογής, με τους τίτλους και μόνο των πέντε ποιημάτων που το απαρτίζουν να φωτίζουν άψυχες ψυχές κι άκαρδες καρδιές: «Ψυχομαντεία ή Αναγνώριση», «Το όριο των οραμάτων», «Γηγενές Θαύμα», «Ακολουθία» και «Ονόματι ημερώμα».

Τελευταίο ποίημα της συλλογής, το «Είσοδος», με την τελευταία τετράστιχη στροφή ν' αποκαλύπτει τ' άρρητο: Με την παλάμη του, την εσωτερική πλευρά/Πράγματα ξένα συλλαμβάνει/Αίματα ξένα συλλαβίζει/Κι άπασα ιστορεί κι αδράχνει. Και ανατρέχοντας τη συλλογή στην αρχή της και στο ποίημα «Εξοδος», ο ποιητής ξεγυμνώνει τη θεά ή θέα από το πέπλο της, που εντέχνως κρύβει το κεκαλυμμένα προκάλυπτο: Κι είναι καλύτερα απ' τον Παράδεισο/Να βγαίνεις/Με τη γνώση και διπλωμένες τις φτερούγες//Για κει όπου τεκταινούνται οι αδικίες/Τα κρίματα, τα πλημμελήματα//Οι φόννοι//Η απομάγευση του κόσμου.

Επιλεγμένα βιοεργογραφικά

Ο Θανάσης Χατζόπουλος γεννήθηκε το 1961, στο Αλιβέρι της Εύβοιας. Σπούδασε ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ειδικεύτηκε στην παιδοψυχιατρική. Είναι ψυχαναλυτής παιδιών και ενήλικων. Ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Στη βιβλιοθήκη μου διατηρώ, συντηρώ και μελετώ τα βιβλία του: «Ιδίους σώμασι», εκδ. Πλέθρον, 1986, «Η Κοίμηση», εκδ. Καστανιώτη, 1988, «Το Αφωτο», εκδ. Καστανιώτη, 1990, «Από καταβολής δρόσου», εκδ. Καστανιώτη, 1991, «Ο εξ αίματος νεκρός», εκδ. Καστανιώτη, δεύτερη έκδοση, 1999, «Κανόνας», εκδ. Καστανιώτη, 1998, «Κελί», εκδ. Το Ροδακί, 2000, «Αναγραμματισμοί στη σιωπή» (δοκίμιο ποιητικής), εκδ. Πόλις, 2002 και «Μιγαδικά και αμφιθαλή», εκδ. Μεταίχμιο, 2003. Έχει γράψει δοκίμια και άρθρα για ελληνικά λογοτεχνικά περιοδικά και εφημερίδες, ενώ έχει συμμετάσχει σε πλήθος συλλογικών τόμων. Επίσης, έχει μεταφράσει έργα και ποιήματα των Pierre Jean Jouve, Remi Char, Paul Claudel, E.M. Cioran, Michel Tournier, Philippe Jaccottet, Paul Valry, Chateaubriand, Yves Bonnefoy και Virginia Woolf. Τον Δεκέμβριο του 2013 βραβεύθηκε για την προσφορά και τη μακρά πορεία και πολυσοχιδή παραγωγή του στα ελληνικά γράμματα από την Ακαδημία Αθηνών και τον Σεπτέμβριο του 2014 του επιδόθηκαν τα δίδαγμα του Ιππότη του Τάγματος Γραμμάτων και Τεχνών της Γαλλικής Δημοκρατίας.

Ποιήματα από το «όνειδος» του Γκουαντάναμο

Κατοπεύσεις // Γραμμένα από τους κρατούμενους στο κολαστήριο του Γκουαντάναμο, αναφέρονται στις εμπειρίες τους στη διαβόητη φυλακή στη βάση του Αμερικανικού Ναυτικού στην Κούβα, σταχυολογήθηκαν και εκδόθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ενώ έχουν ήδη μεταφραστεί και στα Ελληνικά

Το βιβλίο με τίτλο «Ποιήματα Από Το Γκουαντάναμο: Οι Κρατούμενοι Μιλούν» (πρωτότυπος τίτλος: «Poems From Guantanamo: The Detainees Speak») εκδόθηκε από το Πανεπιστήμιο της Αϊόβα με επίμετρο του Αμερικανού ποιητή Ρόμπερτ Πίνσκι. Στα Ελληνικά έχουν κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Πύλη, τον Σεπτέμβριο του 2008, σε μετάφραση Ιωάννας Καρατσαφέρη και Οδυσσέα Κακαβάκη. Η ανθολογία ποιημάτων, 84 σελίδων, ολοκληρώθηκε από δικηγόρους που εκπροσωπούν τους κρατούμενους, φερόμενους ως μέλη της τρομοκρατικής οργάνωσης Αλ Κάιντα. Ο Μαρκ Φάλκοφ, βοηθός καθηγητής νομικής στο Πανεπιστήμιο του Βορείου Ιλινόις, που είχε αναλάβει τη δικαστική προστασία 17 κρατούμενων από την Υεμένη, και συνέβαλε στο να συγκεντρωθούν τα ποιήματα, εξηγεί ότι τα περισσότερα εκφράζουν αισθήματα θρησκευτικής πίστης, νοσταλγίας για την παιδική ηλικία και τις πατρογονικές εστίες και τον διακαή πόθο τους να ξανασυναντήσουν τις οικογένειές τους. Παράλληλα, κάποια εκφράζουν οργή, απογοήτευση ή ακόμα και αγανακτισμένα, αμείλικτα ερωτήματα.

Το περιβάλλον μισωτήριου

Οι Αμερικανοί δεν είναι καινούργιοι στο Γκουαντάναμο. Στις 23 Φεβρουαρίου 1903, ο Αμερικανός Πρόεδρος Θίοντορ Ρούσβελτ υπογράφει μισωτήριο συμβόλαιο με τον πρώτο Πρόεδρο της Κούβας Τόμας Εστράδα (άνθρωπος τους, αφού υπήρξε και Αμερικανός πολίτης), το οποίο συμπεριλήφθηκε στο Σύνταγμα της Κούβας αποκτώντας αυξημένη τυπική ισχύ. Το 1934 προστέθηκε ένας ακόμη όρος, που έλεγε ότι η μίσθωση θα έληγε μόνο αν συμφωνούσαν και οι δύο κυβερνήσεις ή εάν οι ΗΠΑ αποχωρούσαν οικειοθελώς από το Γκουαντάναμο. Ο Φιντέλ Κάστρο έκανε τα πάντα για να ακυρώσει τη Συμφωνία του 1903, δεν εισπράττει εδώ και χρόνια το μίσθωμα, ενώ οι καταγγελίες του στους διεθνείς οργανισμούς είχαν τη γνωστή κατάληξη.

Το «καθεστώς» του Γκουαντάναμο

Οι στερημένοι δικαιωμάτων κρατούμενοι του Γκουαντάναμο είναι μοναδική περίπτωση στον κόσμο. Καμία πίεση, ούτε αυτή της κυβέρνησής τους, ούτε εκείνη των ανθρωπιστικών οργάνωσεων, δεν κατόρθωσε να τους δώσει ουσιαστική πρόσβαση σε κάποιο δικηγόρο, ούτε καν να τους γνωστοποιηθεί για ποιο λόγο τους κατηγορούν, ή η ημερομηνία της δίκης τους. Η μοίρα που επεφύλαξαν οι ΗΠΑ στη βάση του Γκουαντάναμο, στην Κούβα, για τους πιθανούς υπόπτους «τρομοκράτες» της Αλ Κάιντα, παραβιάζει ανοιχτά τη Συνθήκη της Γενεύης (1929, αναθεώρηση 1949), η οποία εφαρμόζεται «σε περίπτωση κηρυγμένου πολέμου ή οποιασδήποτε άλλης ένοπλης σύγκρουσης που

ξεσπά μεταξύ δύο ή περισσότερων εκ των ανώτατων συμβαλλόμενων μελών, ακόμη κι αν η κατάσταση πολέμου δεν αναγνωρίζεται από έναν εξ αυτών». Οι κρατούμενοι του Γκουαντάναμο αιχμαλωτίστηκαν, κατά πλειοψηφία, κατά τη διάρκεια των αμερικανικών επιχειρήσεων στο Αφγανιστάν. Έπρεπε, λοιπόν, σύμφωνα με τη Συνθήκη, να ελευθερωθούν με το τέλος των εχθροπραξιών. Η κυβέρνηση Μπους δεν παραβιάζει, εξάλλου, μόνο το διεθνές δίκαιο, αλλά καταπατά και το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών. Σύμφωνα με τους ιθύνοντες της Ουάσινγκτον, το Γκουαντάναμο δεν αποτελεί αμερικανικό έδαφος και, κυρίως, οι κρατούμενοι είναι «παράνομοι αγωνιστές», που μπορούν να κρατηθούν επ' αόριστον μακριά από τη Δικαιοσύνη. Για τον Τζορτζ Μπους, η «σταυροφορία ενάντια στην τρομοκρατία» αποτελεί πόλεμο χωρίς τέλος, στις προσαγές του οποίου πρέπει να υποτάσσεται ο «νόμος». Υπερθεματίζοντας ο Άρι Φλάισερ, εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου, αναφέρει συνεκδοχικά: «Είναι ένα καινούριο είδος πολέμου, που προϋποθέτει ένα καινούργιο σύστημα κράτησης και, κατά συνέπεια, την προσαρμογή της Συνθήκης της Γενεύης».

Η «περιπέτεια» της έκδοσης

Ο καθηγητής νομικής Μαρκ Φάλκοφ επισημαίνει ότι ορισμένα από τα ποιήματα που περιέχονται στο βιβλίο είχαν χαραχθεί στα πλαστικά ποτήρια που χορηγούνταν στους κρατούμενους με

το φαγητό τους και παρότι κατασχέθηκαν από τους φρουρούς, ξαναγράφτηκαν από μνήμης. Τα ποιήματα, φυσικά, πέρασαν από Αμερικανούς στρατιωτικούς λογοκριτές, όπου, σύμφωνα με τους δικηγόρους, απέτρεψαν την έκδοση πολλών εξ αυτών, που τελικά κυκλοφόρησαν. Χαρακτηριστικά, ο εκπρόσωπος Τύπου του Αμερικανικού Πενταγώνου, πλωτάρχης Τζ. Ντ. Γκόρντον, περιγράφει τα ποιήματα ως: «Άλλο ένα εργαλείο στη μάχη των ιδεών εναντίον των δυτικών δημοκρατιών, κατά των οποίων βρίσκονται σε πόλεμο».

Λογοκρισία στο μεγαλείο της, υπεράσπιση της περιβόητης Pax Americana ή φήμιση καταστάσεων και συνειδήσεων; Όπως και να το αντιληφθεί κανείς ή ακόμα και να το εξηγήσει, η έκδοση ενός τέτοιου βιβλίου ενδυναμώνει τις «αιρετικές» φωνές ενάντια στη φιλοσοφία και ύπαρξη των φυλακών υψίστης ασφαλείας του Γκουαντάναμο. Αν και υπάρχουν αρκετά βιβλία που αναφέρονται στο θέμα, από καθηγητές πανεπιστημιακών κλάδων που άπτονται της κοινωνικής, πολιτικής και νομικής διάστασης των συνθηκών κράτησης των φυλακισμένων, όπως επίσης και από έγκριτους δημοσιογράφους-μελετητές, είναι η πρώτη φορά που ποιήματα των ίδιων των ανθρώπων που κρατούνται αντικρίζουν το φως της δημοσιότητας. Ίσως να μην είναι τυχαίο που επελέγησαν ποιήματα προς δημοσίευση αντί για κείμενα, μιας και η ελλειπτική γραφή της ποίησης (ακόμα κι αν λογοκρίνεται

από τους ειδικούς των άμεσα εμπλεκόμενων υπηρεσιών) έχει τους κωδικοποιημένους της τρόπους να μεταφέρει μηνύματα και πληροφορίες. Ο Ρόμπερτ Πίνσκι, ο οποίος έχει διδάξει τεχνικές λογοτεχνίας σε αμερικανικές φυλακές, αναφέρει εμβληματικά στα προλεγόμενα του βιβλίου: «Για μας τους Αμερικανούς είναι πατριωτικό καθήκον να προστατεύουμε θεσμούς όπως η νομική διαδικασία και το habeas corpus (προστασία των πολιτών κατά της παρανόμου κρατήσεως). Οι πολίτες αυτές νομικές αξίες υπογραμμίζουν μία και μόνη ιδέα: ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ».

Η συλλογή αυτή δίνει φωνή στους αιχμαλώτους. Χάρη στις ακούραστες προσπάθειες εθελοντών δικηγόρων, οι οποίοι υπέβαλαν για έλεγχο κάθε στίχο στο Πεντάγωνο, αυτό το βιβλίο συμπεριλαμβάνει είκοσι δύο ποιήματα δεκαεπτά κρατούμενων, οι περισσότεροι από τους οποίους κρατούνται ακόμη στο Γκουαντάναμο, καταδικασμένοι σε νόμιμη λήθη.

Αν, όπως είτε η Ναντ Λορντ, η ποίηση διαμορφώνει την ποιότητα του φωτός μέσα στο οποίο διασφαλίζουμε τις ελπίδες και τα όνειρά μας έναντι της επιβίωσης και της αλλαγής, αυτοί οι στίχοι -πολλοί από τους οποίους αρχικά γράφθηκαν με οδοντόπαστα ή χαραχτηκαν με βότσαλα σε κύπελλα από αφρώδες πλαστικό, για να δοθούν κρυφά στους δικηγόρους- αποτελούν την πιο στοιχειώδη μορφή τέχνης.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Αντρία Νικοδήμου, Κωστής Ζουλιάτης, Μαρία Γεροσίμου

Η μουσική ως μια πολυτεχνική έννοια

Συνέντευξη // «Αυτοσχεδιασμός είναι ο τρόπος που παίζουμε και φτιάχνουμε μουσική σε πραγματικό χρόνο. Και είναι σημαντικό ότι στην παραγωγή συμμετέχει και το ίδιο το κοινό»

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Με μια παράσταση ελεύθερου αυτοσχεδιασμού που έλαβε χώραν στις 6 Ιανουαρίου στο γνωστό καφωδέιο της πρωτεύουσας «Τα Καλά Καθούμενα» ολοκληρώθηκε το εξαιρετικό τρίημερο αφιέρωμα στη μουσική και το έργο του πρωτοπόρου συνθέτη Γιάννη Χρήστου, που διοργάνωσαν οι μουσικοί Αντρία Νικοδήμου, Κωστής Ζουλιάτης και Μαρία Γεροσίμου, στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, από τις 3-5 του μηνός.

Η παράσταση αποτέλεσε την έμπρακτη, συμπυκνωμένη επιτέλεση όσων διαδραματίστηκαν στο πλαίσιο του αφιερώματος, που είχε στόχο να φέρει το κοινό κοντά στο έργο ενός από τους σημαντικότερους συνθέτες του 20ού αιώνα, που παραμένει, σε μεγάλο βαθμό, άγνωστο. Το «Ηδύφωνο», τηρώντας τον... σπάνια εφαρμοζόμενο «κανόνα» του πριν και μετά (συνεντεύξεις με καλλιτέχνες πριν και μετά τη δημιουργική δράση) μίλησε με τους τρεις καλλιτέχνες - διοργανωτές του αφιερώματος, εστιάζοντας, αυτήν τη φορά, στη δική τους προσωπική δουλειά, με άξονα αναφοράς τη μουσική του Γιάννη Χρήστου.

Στα σταυροδρόμια της μουσικής του Γιάννη Χρήστου Κωστής Ζουλιάτης

Ασχολήθηκα με το έργο του Γιάννη Χρήστου στο πλαίσιο της πανεπιστημιακής μου εργασίας. Αρχικά ήταν μια άγνωστη μουσική για μένα, όμως μέσα από αυτήν άρχισα να διερευνώ πράγματα. Ως αποτέλεσμα, ήταν να κάνω την πτυχιακή εργασία μου πάνω στη μουσική του Χρήστου. Η οποία δεν αποτελεί, απλώς, ένα εξαιρετικό ενδιαφέρον μουσικό οικοδόμημα, αλλά έχει μια ευρύτερη παραστασιακή διάσταση, με επίκεντρο την εικόνα, την παράσταση και τον ήχο. Μου πήρε δέκα χρόνια να

την ολοκληρώσω, και τελείωσε, θα έλεγα, σε πολύ διαφορετική βάση.

Αφιερώματα αλλά και θεμέλιο του τριήμερου αφιερώματος που διοργανώσαμε στη Λευκωσία ήταν ακριβώς αυτή η ταινία («Anaparastasis: Η ζωή και το έργο του Γιάννη Χρήστου (1926-1970)»), η οποία είχε παρουσιαστεί σε εκδήλωση και στο Λονδίνο. Πιξίδα, ήταν μια πολυεπίπεδη εξερεύνηση τόσο σε μουσικό όσο και σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο. Τώρα συνεχίζω το διδακτορικό μου πάνω στα χειρόγραφα του Χρήστου, στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, και δραστηριοποιούμαι ως μουσικός και ως μουσικός σχεδιαστής.

Αντρία Νικοδήμου

Αν μπορούσα να αυτοπροσδιοριστώ, θα έλεγα ότι είμαι μία μουσικός που δραστηριοποιείται στον χώρο του αυτοσχεδιασμού, προσπαθώντας να κτίσω μια μεθοδολογία μέσω του ελεύθερου αυτοσχεδιασμού. Δουλεύω, ταυτόχρονα, με παιδιά, σε μικρές ηλικίες, εκεί όπου μπαίνουν, δηλαδή, τα θεμέλια της μουσικής αγωγής, αλλά και κάθε αγωγής. Επιλογή μου είναι να δουλεύω, κυρίως, με παιδιά που δεν ανήκουν σε προνομιακά κοινωνικά στρώματα. Συνεργάζομαι, ταυτόχρονα, με μουσικούς και χορευτές στη Βοστώνη, όπου συνεχίζω τις σπουδές μου, και στη Νέα Υόρκη.

Για μένα η μουσική είναι μια πολυτεχνική έννοια, γι' αυτό επιδιώκω να συνεργάζομαι και με καλλιτέχνες από άλλα καλλιτεχνικά πεδία. Η μελέτη μου για τον Χρήστου, που καλύπτει, αυτήν τη στιγμή, ένα σημαντικό κομμάτι των ενδιαφερόντων μου, δεν είναι μόνο μουσική, αλλά ευρύτερη, καλύπτοντας αυτήν τη στόχευση και με μια ανθρωπολογική διάσταση.

Μαρία Γεροσίμου

Δραστηριοποιούμαι, μέσω της μουσικής, στον χώρο της ιστορίας του πολιτισμού και των περφόρμανς. Με ενδιαφέρει ιδιαίτερα το καλλιτεχνικό και δημιουργικό στοιχείο στις περφόρμανς

μου. Βεβαίως, λόγω του γεγονότος ότι το όργανό μου είναι η άρπα, είναι δύσκολο να έχω δεδομένες τις συνεργασίες που θα ήθελα, όμως, από την άλλη, το στοιχείο αυτό κάνει ίσως ακόμη πιο ενδιαφέροντα τα πράγματα.

Για τις μουσικές παραδόσεις

Μ.Γ. Ο χώρος μου θα έλεγα ότι προσδιορίζεται από το μουσικό πειραματικό θέατρο και τις ζωντανές περφόρμανς. Στο πλαίσιο αυτό, οι μουσικές παραδόσεις για τις οποίες κάνετε λόγο, δεν αποτελούν αντικείμενο αναζήτησης, αλλά στοιχείο επιτελεστικής λειτουργίας.

Α.Ν. Ακούω μουσική από ένα ευρύ φάσμα κουλτουράν, ενώ παρακολουθώ αρκετά ντοκιμαντέρ με θέμα την αφρικανική και τη λατινοαμερικανική μουσική κ.ά. Θα έλεγα, όμως, ότι επηρεάστηκα, κυρίως, από την κλασική αβανγκάρτ μουσική αλλά και από καλλιτέχνες όπως ο Μιρό και συγγραφείς όπως ο Χένρι Μίλερ, δηλαδή από τέχνες της εικόνας και του λόγου.

Κ.Ζ. Παρακολουθώ τα πάντα, εκτός από... μουσική (γέλια). Θα μπορούσα να πω ότι δεν υπάρχει είδος μουσικής που να μην το μελέτησα, είτε για λόγους γνώσης είτε για λόγους απόλαυσης. Για μένα δεν υπάρχουν είδη, αλλά μόνον καλή και κακή μουσική. Θεωρώ ως σηματοδότης της πορείας μου τον Ντουίξ Έλινγκτον και τον Γιάννη Χρήστου. Γενικώς, καταπίνωμαι με πράγματα που έχουν «καταχωρηθεί» ως απομακρυσμένα. Από την τζαζ έχω συγκρατήσει το απόλυτα ελεύθερο πνεύμα της, παράδειγμα, η μουσική του Κολτρίν, αλλά και του Χρήστου. Τη θεωρώ ως την πιο ειλικρινή μουσική που άκουσα.

Για τα καλλιτεχνικά πράγματα στην Κύπρο και την Ελλάδα

Α.Ν. Όταν έφυγα μικρή για σπουδές, έβλεπα ένα κενό να απλώνεται στην επικράτεια της καλλιτεχνικής ζωής. Σιγά-σιγά όμως άρχισα να αντιλαμβάνομαι ότι υπάρχουν άνθρωποι που δημιουργούν και φτιάχνουν ενδιαφε-

ροντα πράγματα. Υπάρχει, λοιπόν, τα τελευταία χρόνια μια γόνιμη καλλιτεχνική ζύμωση, που βασίζεται στη δημιουργική ανάμειξη διαφόρων τεχνών. Και νιώθω, για πρώτη φορά, να αναπτύσσεται καρποφόρα η σχέση με τις ρίζες, μέσα από τη δουλειά ανθρώπων που παλεύουν.

Μ.Γ. Θα έλεγα ότι είναι η πρώτη φορά που φεύγω ενθαρρυσμένη, καθώς γνώρισα ανθρώπους που προσπαθούν να κάνουν σημαντικά πράγματα, ο καθένας στον χώρο του και όχι μόνον. Και το ληρώ να πω, ότι συναντήσαμε ανθρώπους που δεν αναμέναμε πως θα είχαν αναπτύξει σε τέτοιο βαθμό τα δημιουργικά τους ενδιαφέροντα.

Κ.Ζ. Θα χαρακτήριζα τα πράγματα στην Ελλάδα παρήγορα, υπό την έννοια ότι υπάρχει μια δημιουργική ζέση και αρκετές παρές που δημιουργούν. Συμβαίνουν, λοιπόν, ενδιαφέροντα πράγματα, αν και κάπου υπάρχει η αίσθηση ενός «σκαλώματος», που σε αναγκάζει να ξεκινήσεις από την αρχή. Η κρίση δε, μια και γίνεται αρκετός λόγος για την τέχνη την εποχή της κρίσης, θεωρώ πως ανοίγει αλλά και κλείνει ευκαιρίες, δεν επενεργεί μονοσήμαντα. Το σημαντικότερο, κατά τη γνώμη μου, είναι ότι δημιουργεί τις προϋποθέσεις να αναπτυχθούν δομές αλληλεγγύης, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σημαντικά πράγματα, σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητα, από την αρχή έως το τέλος της παραγωγικής διαδικασίας, με δημιουργικές συμπράξεις που έχουν και μια ευρύτερη καλλιτεχνική απεύθυνση.

Μπορώ να φέρω ως παράδειγμα τα φεστιβάλ ελεύθερου αυτοσχεδιασμού, που διοργανώνονται και για κοινωνικούς σκοπούς, και έχουν ως στόχο την ικανοποίηση, ταυτόχρονα, των αναγκών των συνανθρώπων μας. Γι' αυτό επιχειρούμε να βγούμε εκτός του ακαδημαϊκού πλαισίου, προσεγγίζοντας τους απλούς ανθρώπους.

Μ.Γ. Αυτό, κατά τη γνώμη μου, είναι ιδιαίτερα σημαντικό, γιατί ο στεγνός ακαδημαϊσμός που επικρατεί στην Ελ-

λάδα δυσχεραίνει αυτού του είδους την επικοινωνία. Στην Αγγλία, αντίθετα, είναι πιο ανοικτά και ρευστά τα πράγματα.

Για τον ελεύθερο αυτοσχεδιασμό

Κ.Ζ. Προσωπικά, κάνω ό,τι μου κατέβει. Προϋποτίθεται, ασφαλώς, ότι πρέπει να ξέρεις τι θέλεις. Δεν κάνω ποτέ ό,τι μου πουν ή ό,τι μου ζητήσουν. Αυτοσχεδιασμός είναι ο τρόπος που παίζουμε και φτιάχνουμε μουσική σε πραγματικό χρόνο. Και είναι σημαντικό ότι στην παραγωγή συμμετέχει και το ίδιο το κοινό.

Α.Ν. Ο ίδιος ο αυτοσχεδιασμός διεξάγεται σε στάδια. Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο η προσωπικότητα του ερμηνευτή, αλλά και η σχέση που δημιουργείται με το κοινό. Πρόκειται για μια διαδραστική σχέση.

Κ.Ζ. Κατά κάποιον τρόπο, είμαστε κι εμείς θεατές του κοινού. Πρόκειται για μια διαδικασία εφήμερου, όπου σημασία έχει το τώρα. Βέβαια, κάθε μουσική έχει σχέση με τη στιγμή, είτε είναι αυτοσχεδιαστική είτε όχι.

Α.Ν. Είναι και μια διαδικασία μάθησης του χρόνου... Και μια πρόκληση ομαδικότητας, ταυτόχρονα, καθώς σε βγάζει από την άνεση και την ασφάλεια της μονοσήμαντα ατομικής έκφρασης. Είναι, θα έλεγα, ένα σπρώξιμο πέρα από τα όριά σου.

Κ.Ζ. Και η ταινία για τον Χρήστου έγινε εντελώς αυτοσχεδιαστική. Προσωπικά, καθετί το κάνω αυτοσχεδιαστικά, δεν σχεδιάζω κάτι για μετά. Δίνω έμφαση στη διαδικασία με την οποία παράγεται κάτι. Αν έχεις κούραση, το καταγράφεις μετά.

Μ.Γ. Από τη μεριά μου δεν αυτοσχεδιάζω ελεύθερα, αλλά πάνω σε κάτι που έχω προαποφασίσει. Η άρπα, άλλωστε, είναι πολύ μοναχικό όργανο. Αυτό, όμως, δεν θεωρώ ότι με περιορίζει, καθώς επιχειρώ να φέρω μαζί τον χορό, το τραγούδι, την ποίηση, τη μουσική και το θέατρο, συνδυάζοντας όλα αυτά τα πράγματα μέσα από το πρίσμα του αυτοσχεδιασμού.

Φωτογραφία:
(c) Μαρίλη Ζάρκου

Από την ελευθερία της έκφρασης, στην έκφραση της ελευθερίας

Σύντομες Ιστορίες //

Ο κόσμος αρχίζει ν' αλλάζει, όταν αλλάζει, απ' τη στιγμή που ορισμένες ιδέες και ορισμένες ευαισθησίες, διατυπωμένες με ενάργεια, κομψότητα και πάθος, τυπωμένες στο χαρτί και δεμένες σε κάποιο βιβλιοδετείο του Άμστερνταμ (όπου δέθηκαν πολλά «επικίνδυνα» συγγράμματα), του Παρισιού, της Βαρκελώνης, ή της Αθήνας, κάνουν την περιρρέουσα πραγματικότητα να φαίνεται λειψή

Απολαμβάνοντας, ξανά, το βιβλίο «Μικρή Πραγματεία περί Αμερικανικής» του κάθε άλλο παρά αμερικανικού Denis Grozdanovitch στάθηκα πολλήν ώρα σε μια υποσημείωση του συγγραφέα, στη σελίδα 218. Μιλώντας πολύ κομψά και διεισδυτικά για το επίτευγμα του Marcel Proust, ο Grozdanovitch, μεταξύ άλλων πρωταθλητής νέων Γαλλίας στο τένις, πρωταθλητής στο σκουός, σκακιστής, λάτρης της φωτερής μύχιας ελευθερίας που προσφερόταν κάποτε στα ελληνικά νησιά, και δεινός αναγνώστης, μας πληροφορεί ότι «σ' ένα βιβλίο πολύ γνωστό στη χώρα του, ο Γότσεφ Τσάπκι, Πολωνός αντιστασιακός που απέδρασε από ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης, αφηγείται ότι διαβάζοντας αποσπάσματα από το «Αναζητώντας τον Χαμένο Χρόνο», κατάφερε να ανεβάσει το ηθικό των συγκρατούμενων του». Ό,τι ακολουθεί δεν είναι παρά το ξεδίπλωμα ορισμένων συνειρμών που προκάλεσε και γέννησε αυτή η υποσημείωση. Στο φόντο αυτών των συνειρμών ανασκிரτάει η πεποίθησή μου ότι τα βιβλία είναι, ιδίως στους καιρούς μας, οι ψηφίδες του ωραιότερου μωσαϊκού που μπορεί να υπάρχει: της ελευθερίας.

Πράγματι, ο κόσμος αρχίζει ν' αλλάζει, όταν αλλάζει, απ' τη στιγμή που

ορισμένες ιδέες και ορισμένες ευαισθησίες, διατυπωμένες με ενάργεια, κομψότητα και πάθος, τυπωμένες στο χαρτί και δεμένες σε κάποιο βιβλιοδετείο του Άμστερνταμ (όπου δέθηκαν πολλά «επικίνδυνα» συγγράμματα), του Παρισιού, της Βαρκελώνης, ή της Αθήνας, κάνουν την περιρρέουσα πραγματικότητα να φαίνεται λειψή. Τα βιβλία μπορούν να είναι επικίνδυνα για τη σαθρότητα, τους φρουρούς της και τους δοξολόγους της. Ακόμα και ως μαρτυρίες ή αναμνήσεις αυτού που όντως συνέβη ή συνελήφθη από τη σκέψη ή επινοήθηκε από τη φαντασία, είναι επίφοβα και οκληρά για τους τυράννους. Είναι γνωστή η ιστορία του Σι Χουάνγκ Τι, του λεγόμενου Πρώτου Αυτοκράτορα, ο οποίος διέταξε την κατασκευή του Σινικού Τείχους και συνάμα είχε προστάξει να καούν όλα τα βιβλία πριν από αυτόν. Κάτι που μιμήθηκαν οι χιτλερικοί στέλνοντας στην πυρά θησαυρούς του ανθρώπινου πνεύματος, μεταξύ άλλων του Φρόντ και του Τόμας Μαν, και οι μαοϊκοί που επαίρονταν κτηνωδώς ότι είχαν εξαλείψει κάθε χνάρι του Δυτικού Πολιτισμού. Λιγότερο γνωστή, αλλά εξίσου αποτρόπαια ενδεικτική, είναι η καταδίκη σε ισόβια μιας καθηγήτριας, στο Ιράν επί Σάχη, επειδή βρέθηκε στην κατοχή της ένα αντίτυπο της «Επιστήμης της Λογικής» του Χέγκελ!!!

Σήμερα, η ελευθερία της έκφρασης

μοιάζει κατακτημένη (τουλάχιστον στον Δυτικό Κόσμο), αλλά ως παρωδία. Οι πάντες νομίζουν ότι μιλούν, ενώ απλώς «παραθυρολογούν», σπίνουν μια φαρσοκωμωδία ελευθερίας της έκφρασης, ενώ πρόκειται στην πραγματικότητα για έναν παραληρηματικό, ασύντακτο, ασπόνδυλο, άναρθρο και, όχι σπάνια, αναίσθητο βόμβο, για έναν θόρυβο όλο παράσιτα. Φοβάμαι, ότι ακόμα και στα καφενεία, στα στέκια όπου κάποτε ανθούσαν αναλύσεις που θα τις ζήλευαν και οι πιο λαμπροί καθηγητές κοινωνιολογίας (ή μάλλον: κυρίως αυτοί!), οι θαμώνες πια παπαγαλίζουν αυτόν τον ασυνάρτητο βόμβο. Δεν γαλουχείσαι ατιμωρητί από την τεθλασμένη λαλιά της τηλεοπτικής ασυδοσίας. Στερούμενη την έκφραση της ελευθερίας, η ελευθερία της έκφρασης καταντάει να είναι μια αναπνρία και συνάμα μια νεοαστυνομία της σκέψης και της πράξης. Η συστηματική εξαφάνιση των βιβλίων από την καθημερινή ζωή του σύγχρονου πολίτη τον καθιστά ολοένα και λιγότερο πολίτη. Όσο για το «σύγχρονος», περιορίζεται στο να σημαίνει την κατανάλωση, με το βλέμμα ή με το αφτί, των εν παραληρήματι και ατάκτως ερριμμένων κυρίαρχων γελοιοτήτων και ψευδολογιών.

Μια «εκδρομή στο παρελθόν» είναι ενίοτε λιτρωτική. Θυμίζει ότι ανέκαθεν υπήρχαν ελεύθερες φωνές. Δεν χάνου-

με κάθε που τις αφουγκραζόμαστε. Ένα γεγονός, ολόιδιο μ' αυτό που καταγράφει ο Grozdanovitch συνάντησα στις σελίδες του «Εάν αυτό είναι ο άνθρωπος» του Πρίμο Λέβι (μτφρ. Χαρά Σαρλικιώτη, εκδ. Άγρα), όπου έγκλειστοι στο Άουσβιτς συνομιλούν ενδελεχώς για τον Βιργίλιο, τον Δάντη και τον Όμηρο, με μια ενάργεια, μια εμπρίθεια και μια ευαισθησία που δεν συναντάμε σήμερα ούτε καν στα φιλολογικά σαλόνια (ή μάλλον: κυρίως όχι σ' αυτά!). «Ο Βιργίλιος είναι η Λογική, η Βεατρίκη η Θεολογία», λένε οι έγκλειστοι. Ο Λέβι και οι συγκρατούμενοί του, εκστασιασμένοι από την ανάμνηση κάποιων βιβλίων, τα ανασυνθέτουν νοερώς, μεταφράζουν από μνήμης, δίχως μολύβι και χαρτί, θαυμαστά αποσπάσματά τους, καταργούν τη φρίκη του στρατοπέδου συγκέντρωσης, κάνουν αύρα δροσερή το μακάβριο και δυσώδες χνότο του θανάτου. «Θα έδινα τη σημερινή σουπα», γράφει ο Λέβι, «για να καταφέρω να ενώσω 'non avevo alcuna' με το τέλος. Προσπαθώ να το ανασυνθέσω με τη βοήθεια της ρίμας, κλείνω τα μάτια, δαγκώνω τα δάχτυλα: ανέφελο, κλεισμένα στη σιωπή. Στο μυαλό μου χορεύουν άλλοι στίχοι: '...la terra lagrimosa diede vento...', όχι, δεν είναι αυτό. Είναι αργά, είναι αργά, φτάσαμε στην κουζίνα, πρέπει να ολοκληρώσουμε».

Αθήνα, 14 Ιανουαρίου 2016

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Γιάννης Ζελιαναίος // gianniszelianaios@yahoo.gr

Αναδιφήσεις // Ο σημερινός Ήχος της Μουσικής ψάχνει τη δισκοθήκη του και διαλέγει αγαπημένες αφηγήσεις και τραγούδια -αναφορές στον συγγραφέα του σκοταδιού

Αν ψάξεις με μια γρήγορη ματιά στα κεφάλαια που συνδέουν την ποίηση και τη μουσική, εύκολα θα διαπιστώσεις πως είναι ο περισσότερες φορές μελοποιημένος. Ο άλσπος Edgar Allan Poe, που έγινε ευαγγέλιο για όλη την γοτθική κουλτούρα, δεν άφησε τα μεθυσμένα χνώτα του μονάχα στη σκοτεινή μουσική, αλλά και σε άλλα είδη και μορφές τέχνης. Σχεδόν όλα τα μουσικά είδη, όμως, που διάβηκαν μέσα στα χρόνια είχαν κάποιον καλλιτέχνη να ξεφυλλίζει τις σελίδες του και να σιγομουρμούρει στις δικές του ονειροκαταδιώξεις ένα στίχο, ένα ποίημα, μια ιστορία του κυρίου «Ποτέ πια». Χρόνια πριν και αφού γιορτάστηκαν τα 100 χρόνια από τότε που πέθανε ο συγγραφέας, ένας μυστηριώδης επισκέπτης σημάδευε κάθε χρόνο τα γενέθλιά του (19 Γενάρη 1809) με έναν μεταμεσονύκτιο φόρο τιμής. Άφηνε τρία κόκκινα τριαντάφυλλα και ένα μισογεμάτο μπουκάλι κονιάκ στον τάφο του Poe, προτού χαθεί και πριν ξεθαφτεί η καινούργια μέρα. Τα τελευταία χρόνια, η παράδοση αυτή σώπησε, αφού ο επονομαζόμενος ως και Poe Toaster σταμάτησε να επισκέπτεται τον τάφο του ποιητή. Ο σημερινός Ήχος της Μουσικής ψάχνει τη δισκοθήκη του και διαλέγει αγαπημένες αφηγήσεις και τραγούδια-αναφορές στον συγγραφέα του σκοταδιού.

Vincent Price / Ligeia (από το The Edgar Allan Poe audio collection)

Κανένας άλλος δεν θα μπορούσε να ξεκινήσει τούτο το αφιέρωμα εκτός από τον άνθρωπο που σάρκωσε στο πανί περισσότερο από κάθε άλλον τις ιστορίες του Poe. Σε συνεργασία με τον σκηνοθέτη Roger Corman, δημιούργησαν μια σειρά ταινιών πάνω στις ιστορίες του συγγραφέα, φτιάχνοντας ένα δίδυμο σινεματογράφησης του τρόμου, που όμοιό τους δεν υπήρξε. Σε τούτο το άλμπουμ, παρέα με μιαν άλλη μεγάλη μορφή του κινηματογράφου, τον Basil Rathbone (γνωστός και ως ο άνθρωπος που υποδύθηκε τον Sherlock Holmes), απαγγέλλουν μερικά από τα πιο τρομακτικά διηγήματα του συγγραφέα. Η δέσποινα Λιγεία -κατά τα λεγόμενα του Poe- ήταν και η καλύτερή του ιστορία, μιας και όπως έγραψε κάποτε σε έναν φίλο του: «Το πιο ευγενές είδος διηγημάτων είναι εκείνο που ενεργοποιεί στον υπέρτατο

Ο μελοποιημένος Edgar Allan Poe

βαθμό τη φαντασία».

Lord Buckley / The Raven (από το A Most Immaculately Hip Aristocrat)

Ακραία εκκεντρικός με μια φωνή μοναδικό μουσικό όργανο. Ειδικός στο ν' αφηγείται ιστορίες με θεατρικό τρόπο. Στο ρεπερτόριό του κείμενα για τον Μαρκίσιο Ντε Σαντ, παράγραφοι από έργα του Σαίξπηρ, τρένα που φεύγουν κ.ά. Ιστορίες σε μιαν αφηγηματική υποκριτική πάνω «σ' έναν κόσμο τόσο ιδιαίτερο, τόσο αδικαιολόγητα άγνωστο, τόσο εθιστικό για όσους αρέσκονται στο να δίνουν χρόνο για να ακούσουν ιστορίες», όπως έγραψε και ο Ken Nordine για τον Λόρδο Buckley. Εδώ

«Το Κοράκι» αφηνιασμένο στα χείλη του κυρίου με το περίεργο μουστάκι.

Dr. John / Berenice (από το Closed On Account of Rabies)

Το γνωστό tribute άλμπουμ για τον συγγραφέα του απόκοσμου. Μπορούμε να διαλέξουμε οποιοδήποτε κομμάτι και σε κάθε αφιέρωμα που γίνεται να βάζουμε και κάποιον άλλο. Εδώ η Βερενίκη ειπωμένη από τον Dr. John ή αλλιώς η ιστορία ενός άντρα που ξέθαψε την αγαπημένη του μόνο και μόνο για να της κλέψει τα δόντια. Ο μύθος λέει πως ο Poe έγραψε ένα τόσο φοβερό διήγημα μόνο και μόνο για να κερδίσει ένα στοίχημα που είχε βάλει μ' έναν

φίλο του ότι θα μπορούσε να πουλήσει ένα βιβλίο με μια τόσο παράξενη ιστορία! Η αλήθεια είναι βέβαια πως ο συγγραφέας εκμεταλλεύτηκε μια δημόσια φοβία της Βαλτιμόρνης, αφού εκείνη την περίοδο τα νεκροταφεία της πόλης παραβιάζονταν, οι εισβολείς έβγαζαν τα δόντια από τα πτώματα και τα πουλούσαν στους οδοντιάτρους της πόλης.

Marissa Nadler / Annabelle Lee (από το Ballads of Living and Dying)

Στο εξαιρετικό της ντεμπούτο άλμπουμ με τις μπαλάντες των ζωντανών και των νεκρών, η αξιέραστη Αμερικανίδα τροβαδούρος Marissa Nadler, εκτός από Pablo Neruda, μελοποιεί ολάκερη την Annabelle Lee του Poe, το τελευταίο ολοκληρωμένο ποίημα που έγραψε ο ποιητής και δημοσιεύτηκε λίγο μετά τον θάνατό του.

Joan Baez / Annabel Lee (από το Joan)

Σε μια πιο κλασική εκτέλεση και στα μέτρα μιας folk αίσθησης, η μεγάλη Joan Baez στερεομένη από τα ίδια και τα ίδια αποφασίζει να κάνει έναν δίσκο με διασκευές σε συνθέσεις των Beatles, Tim Hardin, Donovan, Jacques Brel, κ.ά. Η Annabel Lee είναι και πάλι εδώ, όταν ο άνεμος σε μια κουρτίνα γυρεύει το θρόισμα της γυναικείας έλξης και του τρόμου!

South of No North / Annabelle Lee (από το Fell Frozen)

Ίσως ένα από τα καλύτερα ελληνικά ξενόφωνα group που βγήκαν ποτέ. Οι Έλληνες Bauhaus, όπως χαρακτηρίστηκαν, πήραν το όνομά τους από ένα μυθιστόρημα του Charles Bukowski και μελοποίησαν το ποίημα του Poe στον δεύτερο δίσκο τους που επανακυκλοφόρησε πριν από κάποια χρόνια. Η Annabelle Lee εμφανίζεται για τρίτη φορά σε τούτο το γενέθλιο μουσικό πάρτι.

Bob Dylan / Just Like Tom Thumb's Blues (από το Highway 61 Revisited)

Ένας φανταστικός δρόμος στο Παρίσι μεταμορφώνεται σε σκηνικό φονικών στο διήγημα του Poe με τίτλο The Murders in the Rue Morgue, όπου και πρωτοεκδόθηκε το 1841 στο μικρό λογοτεχνικό περιοδικό, Graham's Magazine. Έναν αιώνα και κάτι αργότερα ο Bob Dylan κάνει το πέρασμά του από τον συγκεκριμένο δρόμο, αφού στην πρώτη στροφή του Just Like Tom Thumb's Blues και στη συνέχεια των «ταξιδιών» του μετά το ομώνυμο Highway 61 Revisited περνάει από 'κει για να συναντήσει κάτι πεινασμένες γυναίκες που μυρίζουν μπελάδες. Για την ιστορία, ο Poe έγραψε τις Δολοφονίες της Οδού Μοργκ σε μια εποχή κατά την οποία το έγκλημα εξαπλωνόταν, εξαιτίας της ραγδαίας αύξησης των κατοίκων στα μεγάλα αστικά κέντρα, που είχε και ως αποτέλεσμα την εξαθλίωση μεγάλης μερίδας του πληθυσμού.

Ένα καταραμένο μπλουζο-σκοτάδο Hugo Race and the True Spirit / Rue Morgue Blues (από το Rue Morgue Blues)

Και πάλι στην ίδια οδό, αλλά εδώ ο πάλαι ποτέ «κακός σπόρος» Hugo Race στήνει ολάκερο άλμπουμ στο διάβα της Rue Morgue. Στέλνει λουλουδία σε νεκρές αγαπημένες και ο Race στον πρώτο του προσωπικό δίσκο, καλύτερος από ποτέ, με το βλέμμα του Έδγαρ να τον πλακώνει σε ένα καταραμένο μπλουζο-σκοτάδο.

www.simerini.com.cy

Lou Reed / Edgar Allan Poe (από το The Raven)

Ο Willem Dafoe διαβάζει το «Κοράκι» σε έναν από τους πιο υποτιμημένους δίσκους που έκανε ο Lou Reed. Η Elisabeth Ashley τρομάζει στο Valley of Unrest και ο Steve Buscemi ανοίγει ένα παρανοϊκό θεατρικό, στηριγμένο πάνω στον Edgar. Ο Lou Reed από την άλλη τού αφιερώνει μια ροκιά από τα παλιά με τίτλο το όνομά του.

Antony and the Johnsons / The Lake (από το The Lake)

Τα λόγια εδώ ξεφτίζουν για έναν καλλιτέχνη που ό,τι στίχο έπανε στο στόμα του, γινόταν ονειρόδραμα φτιαγμένο να τσακίσει ολάκερο το κορμί σου. Το ποίημα γράφτηκε το 1827 και συμπεριλήφθηκε στη συλλογή «Ο Ταμερλάνος και άλλα ποιήματα». Η πρώτη του έκδοση πωλήθηκε στα τέλη του 2008 και στο υπέρρογκο ποσό των 662.500 δολαρίων, σπάζοντας τότε όλα τα ρεκόρ για βιβλίο που πωλήθηκε σε δημοπρασία.

Phil Ochs / The Bells (από το All the news That's fit to sing)

Για τον Phil Ochs τα έχουμε γράψει στο ντεμπούτο του «Ηδύφωνου» και στον πρώτο ήχο της Μουσικής. Οι «Καμπάνες» του Poe που δημοσιεύτηκαν χρόνια αργότερα, αφού πέθανε ο ποιητής και μεταφράστηκαν στη γλώσσα μας από τον Ναπολέοντα Λαπαθιώτη, ήταν μια ακουστική ανάγνωση μιας καμπάνας που, όσο προχωρά η ώρα στη ζωή ενός ανθρώπου, γίνεται ακόμη πιο σκοτεινή όταν τελευτούν τα χρόνια. Ο Ochs δημιουργεί έναν τόνο στην κιθάρα του, ώστε να ακούγεται σαν κουδούνισμα στο άτυχο μελλούμενο κι ένα πένθιμο εορταστικό, μοναχικό, μνημόσυνο ρίχνει τη γεύση του στο μηδενικό φως. Οι καμπάνες στη ζωή του Poe είχαν ήδη σιγάσει, ενώ εκείνες στου Ochs ξεκινούσαν τα κουδούνισματά τους!

Donovan / El Dorado (από το Sutras)

Ένας γενναίος ιππότης / με ήλιο, με φεγγάρι / πηγαίνει τραγουδώντας / για να βρει ζητώντας / τη χώρα του Ελντοράντο. Σύμφωνα με τον μύθο, η πόλη του El Dorado είναι η πόλη του πλούτου και του χρυσού, μιας και στα Ισπανικά η ακριβής του μετάφραση είναι

Το Χρυσό. Ο Σκωτσέζος παλαίμαχος τροβαδούρος Donovan, που με μια κιθάρα και τη φωνή του έχει γαλουχήσει μπόλικες γενιές και έχει καταπαστεί μ' ένα σωρό ποιητές, σ' έναν καθαρά αυτοβιογραφικό δίσκο μελοποιεί την πόλη όπου γίνθηκε το όνειρο χιλιάδων αντρών, σ' ένα ποίημα όπου ο Poe έτσι κι αλλιώς μιλάει για τον θάνατο ή και πέρα από αυτόν.

The Alan Parsons Project / The Fall of the House of Usher (από το Tales of Mystery and Imagination)

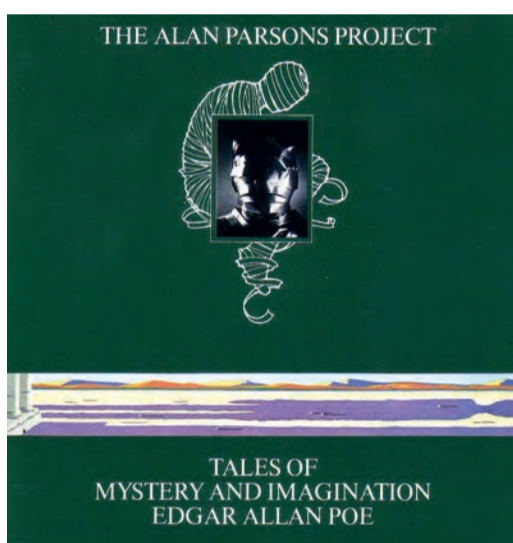
Η έκδοση του cd ξεκινά με την αφήγηση του Orson Welles στο A Dream Within A Dream (στην πρώτη του έκδοση υπήρχε μονάχα instrumental). Η Πτώση του Οίκου των Άσερ ολοκληρώνεται σε πέντε συμφωνικά μέρη, όπου υπάρχει και το διασκευασμένο μουσικό μέρος που έγραψε ο Claude Debussy για την όπερα που ο ίδιος είχε δημιουργήσει. Ο Welles ξεκινά το κείμενο και στα επόμενα μέρη οι Parsons στην κυριολεξία σκοτεινιάζουν τα πάντα.

Statues in Motion / Virginia Clemm (από το Statues in Motion)

Η δεύτερη ελληνική ξενόφωνη μπάντα του αφιερώματος, με τον μοναδικό δίσκο που κυκλοφόρησαν και ύστερα εξαφανίστηκαν, τραγουδούν για τη σύζυγο και πρώτη εξαδέλφη του Poe, Virginia Clemm. Οι Statues in Motion κινήθηκαν μουσικά σε synth dark pop ήχους και ήταν μπροστά από τις ελληνικές μπάντες του είδους της εποχής. Όσο για τη σύζυγο; Η Σίσιου, όπως την αποκαλούσε ο συγγραφέας, ήταν 10 ετών όταν πρωτοσυναντήθηκαν και δεκατριών όταν παντρεύτηκαν. Στα 24 της πέθανε από φυματίωση, γεγονός που στιγμάτισε μια για πάντα τον Poe, επηρεάζοντας, σημαντικά, ποιήματα και διηγήματα διασπαρμένα από τραγικούς θανάτους πρόωρα χαμένων γυναικών. Εμβληματικότερο όλων, η Ελεονόρα, που, όπως λέγεται, στο πρόσωπό της αποτυπώνεται μοναδικά το πρόσωπο της Virginia Clemm.

Siouxsie & the Banshees / Premature Burial (από το Join Hands)

Το τραγούδι είναι εμπνευσμένο από το διήγημα του Poe, Η Πρόωρη Ταφή,

όπου ο τίτλος του τα λέει όλα. Οι απέθαντοι, η νεκροφάνεια, οι πνεύμονες που σκάνε κάμποσα μέτρα κάτω από τη γη, ο ήχος από το σύρσιμο των σκουληκιών στο γυμνό κεφάλι, η μυρωδιά του χώματος να πνίγει τα ρουθούνια, ο τρόμος. Η Siouxsie τα τραγουδάει όλα αυτά κι αναρωτιέται αν αλήθεια μπορεί να υπάρξει.

Radio Birdman / A Descent into the Maelström (από το The Essential Radio Birdman)

Όρα να βγούμε από τον πύργο, ο Edgar να πει το κονιάκ, να μυρίσει τα τριαντάφυλλα, να σβήσει τα κεράκια, να μη γελάσει για άλλη μια φορά. Οι Αυστραλοί Radio Birdman - απόδειξη ότι τα πιο άγρια παιδιά αρέσκονται στα σκοτάδια - παίρνουν τη μικρή του ιστορία, που ήταν η πρώτη που βάδισε τον συγγραφέα στα μονοπάτια της science fiction λογοτεχνίας, και φτιάχνουν ένα όμορφο τραγούδι που ακόμα περιμένει πληρωμή.

Glass Prism / The Raven (από το Poe Through the Glass Prism)

Οι Αμερικάνοι Glass Prism στον δεύτερο και τελευταίο τους δίσκο μελοποιούν έργα του ποιητή, ενώ στο εξώφυλλο φωτογραφίζονται μ' ένα ψεύτικο κοράκι και με τα κατά τ' άλλα Beatles κουρέματά τους. Αν και το άλμπουμ δεν είναι και τόσο πετυχημένο, η εκτέλεση στο «Κοράκι» παντρεύει τον ήχο της εποχής με τα φτερά του πουλιού σ' έναν περίεργα ψυχεδελικό κόσμο.

Deviled Ham / I had too much to dream last night / The Raven / Rosemary's Baby (από το I had too much to dream last night)

Εφιάλτης είκοσι λεπτών. Ένα αρκετά σπάνιο βινύλιο των ψυχεδελογκαρζιέρηδων Deviled Ham. Τι έχουμε ακριβώς εδώ; Ένα τραγούδι που ξεκινά με το γνωστό I had too much to dream last night των Electric Prunes, συνεχίζει με τη θεατρική εκτέλεση του Κόρακος, καταλήγει με το κύριο μουσικό θέμα του Μωρού της Ροζμαρί και τελεύει τον εφιάλτη όπως τον ξεκίνησε.

Μια καινούργια μέρα ξεκινά, ο ποιητής θα έρθει και πάλι το βράδυ, ενώ το «Ποτέ πια» θα σφυρίζει δυνατά και για πάντα σ' αφτιά σου.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Ο Ντέιβιντ Μπόουι της μεγάλης ποθοΐνης

Αφιέρωμα //

Τώρα που ο Ζίγκι έγινε Αστερόσκονη, αφήνοντας πίσω ένα «Μαύρο Αστέρι» ως δώρο στους φίλους της μουσικής του ιδιοφυΐας, ας τον αποχαιρετήσουμε κι εμείς μέσα από πέντε κορυφαίες στιγμές της -λιγότερο γνωστής- κινηματογραφικής του διαδρομής

ΛΟΓΓΙΝΟΣ ΠΑΝΑΓΗ
longinospan@gmail.com

The Man who Fell to Earth (1976)

Ο Βρετανός αυτεπαιθής του "Walkabout" και του "Don't Look Now", Νίκολας Ρεγκ, αναζητούσε μια πραγματική εναλλακτική λύση για τον ρόλο του Τόμας Τζερόμ Νιούτον και την βρήκε στο πρόσωπο του δανδή Ντέιβιντ Μπόουι. Ο «χαμαιλέοντας» της ποπ επιστράτευσε την περσόνα του Ζίγκι Στάρνταστ από την πρόσφατη μεγάλη τουρνέ του, αλλά και αρκετές δόσεις ναρκωτικών προκειμένου να τοποθετήσει τον χαρακτήρα στο σωστό πλαίσιο: ένας ανθρωπόμορφος εξωγήινος, ο οποίος προσγειώνεται στον πλανήτη Γη με το διαστημόπλοιο του, σε μια πεισματική αναζήτηση νερού, φυσικών πόρων και... έρωτα. Η εκπαίδευση του Μπόουι στην παντομίμα ήταν εμφανής πίσω από το βαρύ μακιγιάζ και την εστέτ αισθητική, πασαλισμένη βεβαίως με την απαραίτητη ψυχεδέλεια που επέβαλλε η εποχή, αλλά και το ομώνυμο μυθιστόρημα του Γουόλτερ Τέβις. Η ταινία εξασφάλισε μία συμμετοχή στο Φεστιβάλ του Βερολίνου, ένα Βραβείο Saturn στον Ντέιβιντ Μπόουι για την ερμηνεία του και τον χαρακτηρισμό «cult», ο οποίος τη συνοδεύει μέχρι σήμερα.

Merry Christmas Mr. Lawrence (1983)

Μερικά χρόνια αφού είχε προκαλέσει μέγα σκάνδαλο με την ερωτική «Αυτοκρατορία των Αισθήσεων», ο Γιαπωνέζος Ναγκίσα Όσιμα δημιούργησε αυτό το σπουδαίο αντιπολεμικό δράμα, με επίκεντρο ένα στρατόπεδο αιχμαλώτων. Δύο υπήρξαν τα βασικά «όπλα» της ταινίας: το εκπληκτικό (και λίαν αναγνωρίσιμο) σάουντρακ του συμπατριώτη του Ρουίτσι Σακαμότο και η παρουσία του Ντέιβιντ Μπόουι. Ο ιδιόρρυθμος σταρ της ποπ μουσικής είχε ήδη «σαγνενύσει» τον σκηνικό, όταν εμφανίστηκε επάνω στο σανίδι της σκηνής στον ρόλο του «Ανθρώπου-Ελέφαντα». Έτσι, κέρδισε τον ρόλο του λοχαγού Τζακ Τσέλινερ με το σπαθί του, έχοντας απέναντί τη μουσική ιδιοφυΐα του Σακαμότο, μεταμφιεσμένη στον σαδιστή λοχία Γιονόι. Η βαναυσότητα του πολέμου, ο κώδικας του Σαμουράι και οι ομοφυλοφιλικές αποχρώσεις διανθίζουν αυτό το πολυεπίπεδο φιλμ. Το σενάριο έγραψε ένας άλλος γνωστός του Μπόουι, ο Πολ Μάγιερσπεργκ των «Absolute Beginners», και είναι βασισμένο στις πραγματικές εμπειρίες του Σερ Λώρενς Βαν Ντερ Ποστ. Ο Βρετανός δημοσιογράφος και πολιτικός βίωσε την πολεμική φρίκη

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

ως αιχμάλωτος σε ένα γιαπωνέζικο στρατόπεδο κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το alter-ego του στην ταινία δεν είναι ο Μπούσι, αλλά ο Τομ Κόντι, ο οποίος διεκπεραίωσε τον ρόλο με το μίνιμουμ των σκηνοθετικών οδηγιών. Ο Όσιμα εμπιστεύθηκε απόλυτα το ένστικτο του πρωταγωνιστικού του διδύμου, περιβάλλοντάς τους με ένα «στρατό» Γιαπωνέζων ηθοποιών, σιδηράς υποκριτικής πειθαρχίας. Η αντίστιξη λειτούργησε προς όφελος της ταινίας, ενώ ο ίδιος ο Μπούσι θεωρούσε το «Merry Christmas Mr. Lawrence» ως τη μεγαλύτερή του στιγμή στην κινηματογραφική οθόνη.

Labyrinth (1986)

Οι αλλόκοτες μαριονέτες του Τζιμ Χένσον αν στριφογυρίζουν μέσα σε κόσμους της φαντασίας δημιουργημένους από το πενάκι του σκιτσογράφου Μπράιαν Φράουντ, ο Τζορτζ Λούκας να εμπνέεται πολέμους των άστρων μεταξύ μυθολογικών νάνων και κάπου ανάμεσα, ο Ντέιβιντ Μπούσι: με εκείνο το μακρύ, ξανθό μαλλί και με εκείνη τη χαρακτηριστική φωνή, να δίνει οδηγίες ως λέοντειος βασιλιάς των Γκόμπλιν, αλλά και να ερωτεύεται μία νεαρά Τζένιφερ Κόνελι. Πριν καταλήξει στον Μπούσι, ο δημιουργός του θρυλικού «The Muppet Show» είχε «οραματιστεί» διάφορους ποπ-σταρ στον ρόλο του βασιλιά: Μικ Τζάγκερ, Μάικλ Τζάκσον, Πρινς, Στινγκ... Τελικά δικαιώθηκε για την επιλογή του, αφού η εικόνα του «Λευκού Δούκα» ως μία άλλη εκδοχή του «Μάγου του Οζ» υπήρξε εμβληματική. Από την άλλη, ο συντονισμός των δύο πρωταγωνιστών με τις μαριονέτες ήταν μία επώδυνη διαδικασία, με την αμνηχανία να διαφαίνεται ξεκάθαρα και στο πανί. Η ερμηνεία του Μπούσι, όπως συνέβαινε συνήθως, προκάλεσε μια σειρά από αντιθετικές κριτικές. Άλλοι τον παρομοίασαν με ηθοποιούς του γιαπωνέζικου θεάτρου «Καμπούκι» και άλλοι θεώρησαν την προσέγγισή του «χάρτινη» και «πλαστικοποιημένη». Παρά την εμπορική αποτυχία, το κύκνειο άσμα του Χένσον απέκτησε αρκετούς φανατικούς οπαδούς, οι οποίοι «μαγεύτηκαν» από την πολύχρωμη γοητεία και το σαρδόνιο χιούμορ του Ντέιβιντ Μπούσι.

Absolute Beginners (1986)

Ροκ μιούζικαλ τοποθετημένο στο Λονδίνο, κάπου στα τέλη του πενήντα, με τη συμμετοχή μερικών από τους μεγαλύτερους ποπ σταρ του ογδόντα: Ρέι Ντέιβις, Πάτσι Κένσιτ, Σαντέ και, βεβαίως-βεβαίως, Ντέιβιντ Μπούσι: Τι θα μπορούσε να πάει λάθος; Τελικά σχεδόν όλα (φαινομενικά τουλάχιστον) πήγαν λάθος: η ενδυματολογική και η μουσική σύγχυση έμπλεξε τις εποχές και το σενάριο-βασισμένο στο ομώνυμο βιβλίο του Κόλιν Μακίνες-κατέληξε σε έναν θαυμάσιο, πολύχρωμο πολιτό. Λίγοι θεατές μπόρεσαν να εκτιμήσουν το γοητευτικά άσαλο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα και αρκετοί κριτικοί έψεξαν την «καρικατουριστική» ερμηνεία του ίδιου του Μπούσι, αγνοώντας πως η δική του εξτραβαγκάντσα λειτούργησε προς όφελος του άνισου, πλην φανταχτερού φιλμ. Βέβαια, ενώ υπήρξαν έντονες ενστάσεις στα υπόλοιπα συστατικά της ταινίας, άπαντες υποκλίθηκαν στο τραγούδι των τίτλων, διά χειρός Μπούσι. Το «Absolute Beginners» είναι στο μυαλό μου ο απόλυτος ύμνος

της δεκαετίας του ογδόντα. «Δεν θα σε ξεχάσω ποτέ να μου χτενίζεις τα μαλλιά στο πλατό της ταινίας» θα τον αποχαιρετήσει σήμερα, τριάντα χρόνια μετά, η 18χρονη τότε συμπρωταγωνίστρια, Πάτσι Κένσιτ.

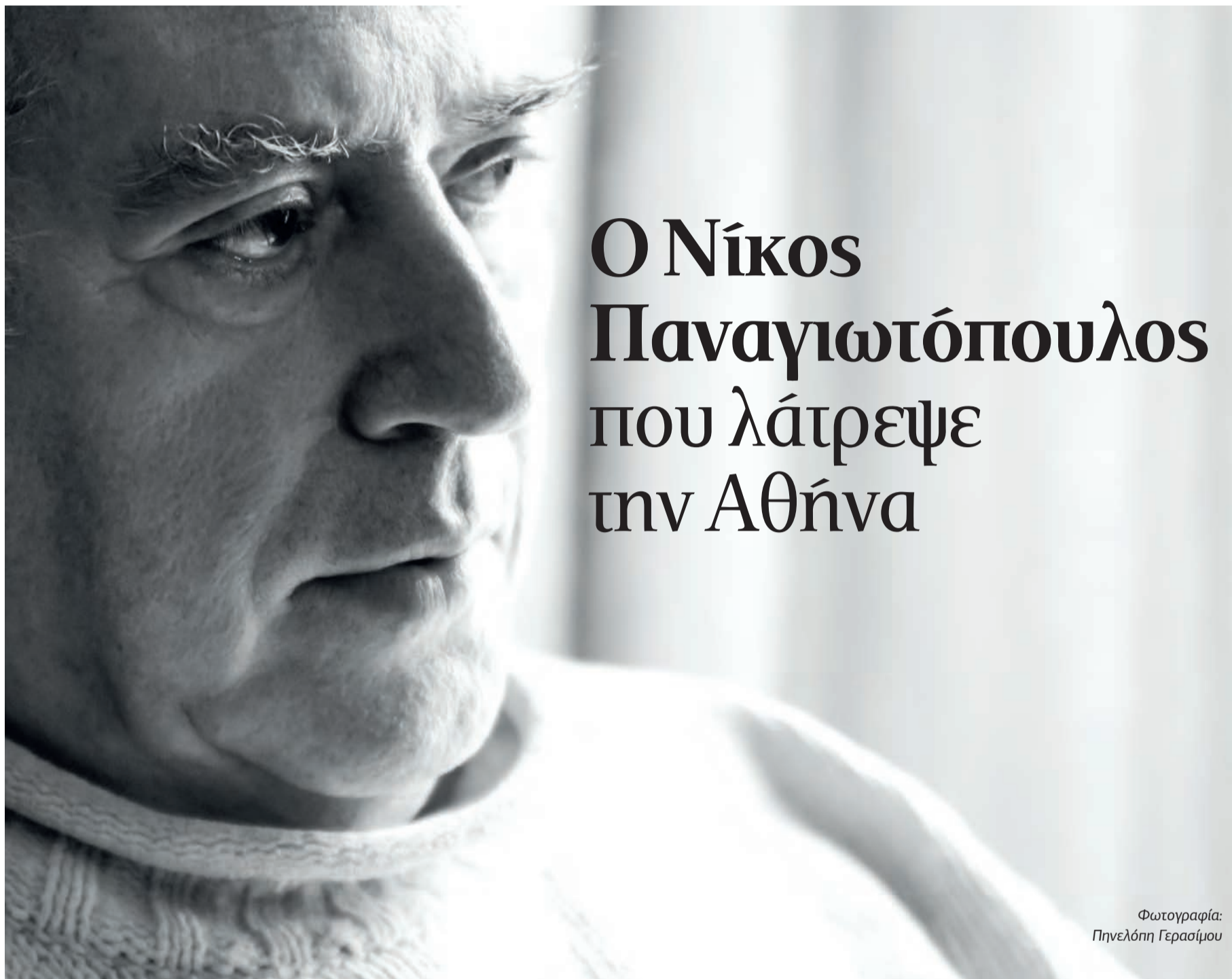
The Last Temptation of Christ (1988)

Το φιλμ του Μάρτιν Σκορτσέζε υπήρξε σχεδόν το ίδιο αντισημιτικό όσο και το «αιρετικό» (με πολλά εισαγωγικά) μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη. Οπότε, αναλόγως αντισημιτική υπήρξε και η επιλογή των ηθοποιών. Το οστεώδες πρόσωπο του Γουίλεμ Νταφόε βρισκόταν ήδη χιλιόμετρα μακριά από το γαλάζιο, σχεδόν εξαυλωμένο βλέμμα του Ρόμπερτ Πάουελ και τον θρυλικό «Jesus of Nazareth» του Φράνκο Τζεφίρελι. Και αν ο «αγριεμένος» Χάρβεϊ Καϊτέλ μπορούσε με λίγη φαντασία να βγάλει κάτι από τον Ιούδα τον Ισκαριώτη, ουδείς (εκτός φυσικά από τον ίδιο τον Σκορτσέζε) μπορούσε να οραματιστεί τον Ντέιβιντ Μπούσι ως τον «άνθρωπο του νόμου» Πόντιο Πιλάτο. Ο Μπούσι δικαίωσε τον μεγάλο Αμερικανό σκηνοθέτη αξιοποιώντας την χαμαιλεόντεια φύση του, προκειμένου να ερμηνεύσει τον Ρωμαίο αξιωματούχο ως τον «σχεδόν-τέλειο εξισορροπιστή. Ο «δικός» του Πιλάτος σχοινοβατεί ανάμεσα στο πνεύμα και στο γράμμα του νόμου, ανάμεσα στη δύναμη της αθωότητας και σε εκείνη του όχλου που απαιτεί την εσχάτη των ποινών. Κόντρα στην περσόνα του σταρ η οποία υιοθετούσε ως μότο τη διαρκή υπέρβαση των ορίων, ο χαρακτήρας στο εν λόγω φιλμ επιλέγει την λογική και το αυστηρά προκαθορισμένο «συμφέρον του κράτους». Για μια ακόμη φορά, ο Μπούσι είχε διασείσει το ποτάμι κι είχε φτάσει στην απέναντι όχθη για να συναντήσει το αντίθετό του. Τα λόγια του Μάρτιν Σκορτσέζε συνοψίζουν αυτήν τη μεγάλη, λαμπερή και πολύχρωμη διαδρομή: «Βρισκόταν πάντα σε κίνηση, πάντα σε αλλαγή και κάθε του μεταβολή άφηνε βαθιά το σημάδι της στην κουλτούρα της εποχής μας». So long, Ζίγκι Αστερόσκονη...

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Ο Νίκος Παναγιωτόπουλος που λάτρευσε την Αθήνα

Φωτογραφία:
Πηνελόπη Γερασίμου

Αφιέρωμα // Ένας από τους πιο αναγνωρισμένους σκηνοθέτες τού, άλλοτε ευφυούς και άλλοτε ατροφικού ή μουδιασμένου, ελληνικού κινηματογράφου

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΙΧΑΛΑΡΟΣ
michalarosch@simerini.com

Ο θάνατος τού Έλληνα σκηνοθέτη Νίκου Παναγιωτόπουλου ήρθε μετά από εκείνον του David Bowie και κούμπωσε. Ήρθε να σφραγίσει το γεγονός ότι το 2016, φορτωμένο με τα αποθημμένα των προηγούμενων ετών, όπως και κάθε νέο έτος, δεν μπόρεσε να τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η παγκόσμια Τέχνη μετρά ήδη την πρώτη μεγάλη της απώλεια και η δική μας, μισή ιδιωτική και μισή δημόσια ελληνική Τέχνη, τη δικιά της. Ο σκηνοθέτης που αγάπησε την Αθήνα σαν να 'τανε δική του, την αντιμετώπισε ως πεδίο παθών, μαχών και προσωπικού δράματος, τη φιλτράρισε μέσα από τον φακό του και μετέφρασε τα ανθρώπινα συμπλέγματα της σε σκηνές πάνω στην οθόνη, δεν είναι πια εν ζωή.

Ποιος ήταν ο Νίκος Παναγιωτόπουλος; Γεννηθείς τον Νοέμβριο του 1941 στη Μυτιλήνη, άρα ετών 74, ήταν ένας από τους πιο αναγνωρισμένους σκηνοθέτες τού, άλλοτε ευφυούς και άλλοτε ατροφικού ή μουδιασμένου, ελληνικού κινηματογράφου. Σπούδασε σκηνοθεσία κινηματογράφου στην Αθήνα και ξεκίνησε την καριέρα του ως βοηθός σκηνοθέτη σε ελληνικές και ξένες παραγωγές. Από το 1960 μέχρι το 1973 έζησε

στο Παρίσι, όπου παρακολούθησε μαθήματα κινηματογράφου στο Ινστιτούτο Φιλμολογίας της Σορβόνης, ενώ την ίδια περίοδο συνήθιζε να περνά τον χρόνο του στην Cinéma de Frannaise, τη γαλλική ταινιοθήκη όπου κατέχει ένα από τα μεγαλύτερα αρχεία ταινιών στον κόσμο. Σύχναζε, επίσης, σε καφενεία, τα οποία λάτρευε σχεδόν ιερατικά.

Το 1973 επέστρεψε στην Αθήνα, πόλη που αποτέλεσε τον άξονα αναφοράς και μόνιμο φόντο των ταινιών του. Από το 1974 ουσιαστικά σκηνοθέτησε την ίδια την πόλη και τους ανθρώπους της ξανά και ξανά σε θεματικά φιλμ, τα οποία κατά περίπτωση προσεγγίζουν «ζητήματα ερωτικής αυταπάτης και φθοράς των ανθρωπίνων σχέσεων». Στην πραγματικότητα πέρασε στις οθόνες μας και ανέδειξε την άλλη πλευρά της ίδιας ζωής μιας κοινωνίας που ξέρει τα ένστικτά της και ζει παράλληλα με αυτά· άλλοτε εις βάρος τους. Αυτός, ο Νίκος Παναγιωτόπουλος, υπέστη καρδιακό επεισόδιο λίγο μετά τα μεσάνυχτα της περασμένης Τρίτης. Θνητός και φθαρτός και σάρκινος όπως οι ήρωές του.

Υπήρξε άραγε σκηνοθέτης που να αγάπησε την Αθήνα τόσο, όσο εκείνος; Δεν υπάρχει μέτρο για την αγάπη, μόνο πράξεις που για άλλους σημαίνουν τα πάντα και για άλλους περνούν και δεν αγγίζουν. «Οι άνθρωποι φαντασιώνονται ότι η πρωτεύουσα της Ελλάδας είναι το Λονδίνο, το Άμστερνταμ, το Πα-

ρίσι... Εμένα η πόλη μου είναι η Αθήνα. Και την αγαπώ. Γιατί σε κάθε γωνιά του δρόμου, έχω μian ανάμνηση», είπε σε μια συνέντευξή του.

Όπως έγραψε πολύ πετυχημένα ο συγγραφέας Διονύσης Μαρίνος στο Protagon.gr για τον σκηνοθέτη, «ήταν για την Αθήνα ό,τι ο Γούντι Άλεν για τη Νέα Υόρκη. Ο υμνωδός της, που δεν παραγνωρίζει τις ασχίμιες της. Α, βέβαια, διότι ο Νίκος Παναγιωτόπουλος σκεκόταν πάντα, ως άλλος ήρωας του Ντοστογιέφσκι, εκστατικός και έκθαμβος μπροστά στην ομορφιά - "είναι αίνιγμα η ομορφιά". Το έχει γράψει ο Ρώσος συγγραφέας στον "Ηλίθιο", αλλά το έχει πει κι ένας ήρωάς του στο "Κουράστηκα να σκοτώνω τους αγαπητικούς σου" (2002). Ίσως γι' αυτό οι κατά καιρούς πρωταγωνίστριές του, μέσα από τον δικό του φακό/πρίσμα/θέαση εμφανίζονται στο πανί θελκτικές, χυμώδεις, γήινες και σάρκινες. Αθήνα, περιπέτειες, ταινίες, βιβλία. Αυτές ήταν οι σταθερές του Νίκου Παναγιωτόπουλου».

Ο Νίκος Παναγιωτόπουλος δεν αγαπούσε την κανονικότητα στο ανθρώπινο γένος. Ήταν της εξαιρέσεως, της ασυνέχειας και του σφάλματος. «Οι τρικλοποδιές στους χαρακτήρες με ενδιαφέρουν περισσότερο από τους ίδιους τους χαρακτήρες. Άλλωστε, οι ήρωες ενός βιβλίου ή μιας ταινίας δεν είναι πραγματικοί άνθρωποι, αλλά πειραματικά "εγώ"», έλεγε, ενώ θεωρούσε την ομορφιά «σπά-

νια», όπως όλα τα αριστουργήματα που υπάρχουν στην Τέχνη, χαρακτηριστικό που, όπως υπογράμμισε, μας κάνει να τη θαυμάζουμε. Παρά την αίσθηση που δίνουν οι ταινίες του ότι αναζητούν τις βαθύτερες αιτίες ενός ελαττωματικού όντος, όπως ο κοινωνικός και αστικός άνθρωπος, ο ίδιος επέμενε ότι κάνει ταινίες για την εμφάνεια των πραγμάτων, παίρνοντας το μέρος της ζωής, αντί για το μέρος της Τέχνης. Αγάπησε τις αντιθέσεις και ίσως αγαπήθηκε από αυτές. Άραγε να έζησε και μέσα τους;

Ποια ήταν όμως η επιθυμία που τον οδήγησε στο να γυρίσει τις ταινίες που γύρισε, με τον τρόπο που τις γύρισε; Όπως είπε κάποτε, «η καταγωγή της επιθυμίας είναι ένα σκοτεινό πράγμα. Δεν νομίζω ότι μπορείς να την ανακαλύψεις, αλλά έχω την εντύπωση ότι τα υπόγεια φταίνε, αυτά με φέρανε στον χώρο της τέχνης. Το υπόγειο του κινηματογράφου Άστου, όπου γίνονταν οι προβολές της ταινιοθήκης της Ελλάδας και το υπόγειο του Κουν. Ήταν δύο χώροι που αισθανόσουν μια ιερότητα κατεβαίνοντας σε αυτούς».

Είχε δηλώσει «χαρούμενος πεσιμιστής», ένας άνθρωπος που δεν πιστεύει σε τίποτα. Πώς είναι δυνατόν ένας άνθρωπος σαν το Νίκο Παναγιωτόπουλο να μην πιστεύει σε τίποτα; Αυτό, όπως είχε πει, δεν τον εμπόδιζε να περνά την καθημερινή του ζωή ευφρόσυνη και χαρούμενη, «κι ως ξέρω ότι αυτό που μας

περιμένει είναι κάτι κοινό και σκανδαλώδες». Εμπιστευόταν το ένστικτο του θεατή και πολλές φορές φέρθηκε κατά των κριτικών κινηματογράφου και της λεγόμενης «πιάτσας». Επένδυε στους θεατές, στηριζόταν πάνω τους κι ως μην του βγήκε πάντα. Εξάλλου, δεν είναι όλοι οι θεατές το ίδιο, δεν είμαστε όλοι ίδιοι, δεν έχουμε ίδιες ζωές και ίδιες παραστάσεις, ούτε την ίδια σχέση με τους άλλους. «Αυτοί που πλύτουν στις ταινίες έχουν μια ηλικιακή ζωή», είχε πει με σιγουριά. Μπορεί να είναι κι έτσι. Εξάλλου, εκείνος έφυγε, όπως όλοι θα φύγουμε κάποια στιγμή, είτε δημιουργήσαμε είτε όχι, είτε πλήξαμε είτε όχι. Οι ταινίες του θα μείνουν για πολύν καιρό ακόμα κι αυτό είναι ένα μικρό κέρδος.

Η φιλμογραφία του

Τα Χρώματα της Ίριδος (1974), Οι Τεμπέληδες της Εύφορης Κοιλάδας (1978), Μελόδραμα; (1981), Βαριετέ (1985), Η Γυναίκα που Έβλεπε τα Όνειρα (1988), Ονειρεύομαι τους Φίλους μου (1993), Ο Εργένης (1997), Αυτή η Νύχτα Μένει (1999), Beautiful People (2001), Κουράστηκα να Σκοτώνω τους Αγαπητικούς σου (2002), Delivery (2004), Αργύπνια (2005), Πεθαίνοντας στην Αθήνα (2006), Αθήνα - Κωνσταντινούπολη (2008), Τα Οπωροφόρα της Αθήνας (2010), Δεσμά Αίματος (2012), Η Λιμουζίνα: κωμωδία παρεξηγήσεων (2013), Η Κόρη του Ρέμπραντ (2015).

www.simerini.com.cy

Σειρά σημαντικών εκδηλώσεων διοργανώνει η Εστία Ελλάδας-Κύπρου

«Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική»...

Παρουσίαση // Το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, σε στενή συνεργασία με την Εστία Ελλάδας-Κύπρου, θα συνδιοργανώσουν περί τα τέλη Μαΐου 2016 ένα σημαντικό συνέδριο για τη σχέση πολιτικής και πολιτισμού, από την εποχή της κλασικής αρχαιότητας μέχρι σήμερα

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Σειρά σημαντικών εκδηλώσεων διοργανώνει η Εστία Ελλάδας-Κύπρου του Ελληνικού Ίδρυματος Πολιτισμού για το έτος 2016.

Το πρόγραμμα της Εστίας για τη νέα χρονιά παρουσίασε σε διάσκεψη Τύπου, που διοργανώθηκε την περασμένη Τρίτη, η πρόεδρος του (εν Κύπρω) ιδρύματος, πρώην Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού Κλαίρη Αγγελίδου.

Η κ. Αγγελίδου αναφέρθηκε και στο ιστορικό της ίδρυσης της Εστίας, αναπτύσσοντας τους λόγους για τους οποίους έγινε πραγματικότητα, ενώ χαιρετισμό απύθνη και ο Πρόεδρος του Ελληνικού Ίδρυματος Πολιτισμού Χριστόδουλος Παλλουρίδης, ο οποίος ανακοίνωσε, μεταξύ άλλων, ότι το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, σε στενή συνεργασία με την Εστία Ελλάδας-Κύπρου, θα συνδιοργανώσουν περί τα τέλη Μαΐου 2016 ένα σημαντικό συνέδριο για τη σχέση πολιτικής και πολιτισμού, από την εποχή της κλασικής αρχαιότητας μέχρι σήμερα, και σε αυτό προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν σημαίνοντες ακαδημαϊκοί από την Κύπρο και την Ελλάδα.

Στην ομιλία της, η Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εστίας, και αναφερόμενη στο ιστορικό της ίδρυσής της, επισήμανε ότι έπειτα από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τον Φεβρουάριο του 2015, ιδρύθηκε η Εστία Ελλάδας-Κύπρου, η οποία έχει ως στόχο τη διοργάνωση σημαντικών πολιτιστικών δραμιών «που να αναδεικνύουν την κοινή μας πολιτιστική παράδοση, Ελλάδος και Κύπρου. Η προβολή, διάδοση και καλλιέργεια με συστηματικό τρόπο του Ελληνικού Πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένης και της γλώσσας μας, που δεινοπαθεί σήμερα, είναι από τα πρώτα μελήματα της Εστίας Ελλάδος-Κύπρου.

«Εκδηλώσεις όπως η διοργάνωση σεμιναρίων, διαλέξεων, εκθέσεων, θεατρικών παραστάσεων, συναυλιών είναι μέσα στις προτεραιότητές μας. Η αγαστή συνεργασία με το Μητροπολιτικό Ίδρυμα, αλλά και τα άλλα παραρτήματα είναι ο πρωταρχικός στόχος μας, όπως και η συνεργασία με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τα οποία θα παρακαλούσαμε να καλύπτουν τις εκδηλώσεις μας, προς όφελος κυρίως της νέας γενιάς», πρόσθεσε.

Νόμπελ Ειρήνης για τα νησιά του Αιγαίου

Η κ. Αγγελίδου σημείωσε, παράλληλα, ότι το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού έχει αναλάβει να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στη βράβευση των ελληνικών νησιών του Αιγαίου με το βραβείο NOBEL Ειρήνης «για τη συνεχή και αφειδώλευτη προσφορά των κατοίκων τους στους αλλοδαπούς, που

φθάνουν κατά χιλιάδες εδώ και μήνες στις ακτές τους και περιθάλπονται με πολλή στοργή από τους νησιώτες μας κάθε ηλικίας».

Από την πλευρά του, ο κ. Χρ. Παλλουρίδης υπογράμμισε ότι είναι καθήκον και του Ίδρυματος και της Εστίας Ελλάδος-Κύπρου, καθώς και όλων των πνευματικών ανθρώπων, να στηρίζουν αυτήν την προσπάθεια, πρώτον, διότι και οι Έλληνες της Κύπρου δοκίμασαν τα δεινά της προσφυγιάς, εξαιτίας της τουρκικής εισβολής και κατοχής, και, δεύτερον, διότι γνωρίζουμε και υπερασπιζόμαστε τη σημασία και την αξία της ελευθερίας. Καταλήγοντας, η κ. Αγγελίδου ανέφερε ότι η Εστία έχει κατάλογο τιμητικών εταίρων, από τον χώρο του πολιτισμού. «Ήδη έχουμε εγγεγραμμένα 150 μέλη. Αν κάποιος ενδιαφέρεται να γίνει μέλος, είναι ευπρόσδεκτος. Μπορεί να επικοινωνήσει με τα τηλέφωνα 22665540 ή στο e-mail: estiacy@hfc.gr.» είπε.

Η Εστία Ελλάδας-Κύπρου διοικείται από δώδεκα μέλη, την Πρόεδρο, η οποία διορίζεται από το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, άλλα οκτώ μέλη από τον χώρο των Γραμμάτων, των Τεχνών και του Πολιτισμού, τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών,

τον Γενικό Διευθυντή/τρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, και έναν εκπρόσωπο του Ελληνικού Ίδρυματος Πολιτισμού.

Το πρόγραμμα

Το πρόγραμμα εκδηλώσεων για το 2016 ξεκινά με την έκθεση ζωγραφικής 55 έργων σημαντικών Ρώσων ζωγράφων, τα εγκαίνια της οποίας θα πραγματοποιηθούν στις 25 Ιανουαρίου, στο Ρωσικό Πολιτιστικό Κέντρο.

Όπως ανέφερε η κ. Αγγελίδου, πρόκειται για μία έκθεση πολύ σημαντική για τους Ρώσους, καθώς εγκαινιάζεται τη μέρα που τιμάται η Αγία Τατιάνα και είναι αφιερωμένη στους φοιτητές όλων των Πανεπιστημίων της Ρωσίας. Οι πίνακες παρουσιάζονται με την ευγενή παραχώρηση του Πρέσβη Χαράλαμμου Χριστοφόρου.

5 Φεβρουαρίου 2016: Διάλεξη για τον Όμηρο από τον καθηγητή Γιώργο Ξενή, και παρουσίαση, θεατρικά, της συνομιλίας Εκτορα-Ανδρομάχης από μαθητές, η οποία θα γίνει στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

10 Μαρτίου 2016: Μουσική εκδήλωση με διαλέξεις της Μαρίας Χατζηνικολά-

ου με θέμα: «Ο ρόλος της Ελληνικής Μουσικής στη διαμόρφωση και ανάπτυξη του Ελληνικού Πολιτισμού» και «Η μουσικοπολιτιστική παράδοση της Κύπρου. Ένας αστείρευτος θησαυρός». Πιθανή συμμετοχή του μουσικού συνόλου «Τέρπανδρος». Η εκδήλωση θα γίνει σε αίθουσα της Ελληνικής Τράπεζας.

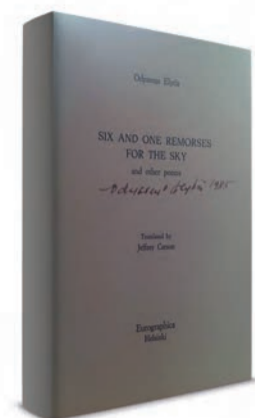
30 Μαρτίου 2016: Διάλεξη του Πρέσβη Ανδρεστίνο Παπαδόπουλου, με θέμα: «Πολυμερής Διπλωματία και Κυπριακό». Η διάλεξη θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας.

Απρίλιος 2016: Συζήτηση στοργυλής τραπέζης για την Ελληνική Γλώσσα.

Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί στην Πύλη Αμμοχώστου και θα τεθεί υπό την αιγίδα του Πρέσβη της Ελλάδος. Η ακριβής ημερομηνία θα ανακοινωθεί αργότερα.

20 Μαΐου 2016: Διάλεξη από τον καθηγητή Γιώργο Γεωργιάδη, για τον Σεφέρη. Θα γίνει παρουσίαση βιντεοκασέτας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τον Σεφέρη. Η διάλεξη θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα Καστελλιώτισσα.

6 Ιουνίου 2016: Ποιητική βραδιά. Τα ονόματα όσων θα συμμετάσχουν θα ανακοινωθούν προσεχώς.

ART AERILTD

Οδυσσεάς Ελύτης

Ο Οδυσσεάς Ελύτης γεννήθηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης στις 2 Νοεμβρίου 1911 και πέθανε από ανακοπή καρδιάς στην Αθήνα στις 18 Μαρτίου 1996 σε ηλικία 85 ετών. Το πραγματικό του επίθετο ήταν Αλεπουδέλλης. Ένας από τους σημαντικότερους και σπουδαιότερους Έλληνες εθνικούς ποιητές, ο οποίος το 1978 αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτορας της Φιλοσοφικής σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, ενώ το 1979 τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας. Το σκεπτικό της απόφασης της Σουηδικής Ακαδημίας ήταν: «για την ποίηση του, η οποία με φόντο την ελληνική παράδοση ζωντανεύει με δύναμη και πνευματική καθαρότητα βλέμματος τον αγώνα του σύγχρονου ανθρώπου για ελευθερία και δημιουργικότητα». Καταξιωμένα έργα του είναι, μεταξύ άλλων, το «Άξιον Εστί» και «Ήλιος ο πρώτος», «Το Μονόγραμμα», «Τα ρω του Έρωτα». Η οικογένειά αποτελείται από έξι παιδιά και ήταν πιστή στις βενιζελικές ιδέες. Ο ίδιος ο Βενιζέλος διατηρούσε στενές σχέσεις με την οικογένειά του. Ο ποιητής γνώρισε τον Βενιζέλο στη Λοζάνη μετά την πτώση του.

Το 1937 υπηρέτησε τη στρατιωτική θητεία του στην Κέρκυρα στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών. Με την έναρξη του πολέμου ο Ελύτης κατατάχθηκε ως ανθυπολοχαγός και πολέμησε στο αλβανικό μέτωπο. Στην κατοχή υπήρξε ιδρυτικό μέλος του «Κύκλου Παλαμά». Το 1948 ταξίδεψε σε Ελβετία, Ισπανία και Γαλλία, όπου γνώρισε στο Παρίσι τους σπουδαιότερους ζωγράφους της εποχής Ματίς, Σαγκάλ και Πικάσο. Για τον τελευταίο μάλιστα έγραψε και το ποίημα «Ωδή στον Πικάσο». Επέστρεψε στην Ελλάδα το 1952. Το 1960 έχασε τη μητέρα του και τον αδελφό του τον Κωνσταντίνο. Το 1964 ξεκίνησε η ηχογράφηση του μελοποιημένου «Άξιον Εστί» από τον Μίκη Θεοδωράκη. Το 1965 του απονεμήθηκε το παράσημο του Ταξίαρχου του Φοίνικα από τον Βασιλέα Κωνσταντίνο. Ακολούθησαν πολλά άλλα βραβεία και τιμές, μεταξύ άλλων και η απονομή του αργυρού μεταλλίου Benson από τη Βασιλική Φιλολογική Εταιρεία του Λονδίνου.

Για περισσότερες πληροφορίες αποστέλλεται στο www.artaeri.com. Μακαρίου 71, Λ/σία

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Ο Αμερικανός φιλόσοφος Ρίτσαρντ Ρόρτι.

Το νόημα της ειρωνείας

Ιστορίες αλλιώς // Φαίνεται συνετό λοιπόν να δεχθούμε τον ισχυρισμό του Richard Rorty, ότι η Φιλοσοφία έχει πια ωριμάσει όταν δεν είναι πλέον φιλοσοφία

ΤΙΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
titos_christodoulou@hotmail.com

Το τέλος της φιλοσοφίας; Πάντως, σε ό,τι 'μεγάλο' συνεπάγεται ο όρος. Από τον Καντ, και τις Αντινομίες του Λόγου, έχουμε μάθει να μη ρωτούμε τα μεγάλα, αναπάντητα ερωτήματα. Να κινούμαστε κριτικά, στα Όρια του Λόγου. Μάθαμε να μιλούμε για γλωσσικά παίγνια, γλωσσικά πλαίσια, μορφές ζωής, δομές, κοινωνικές κατασκευές και παραδείγματα. Κάθε έννοια θεμελιώσης και νομιμοποίησης που μπορεί να έχουμε είναι κριτική και 'εσωτερική', immanent. Ένα γλωσσικό παίγνιο μπορεί να τροποποιηθεί, να αναπροσαρμοστεί από τα μέσα, να οικειωθεί κριτικά, αλλά οπωσδήποτε όχι να θεμελιωθεί. Φαίνεται συνετό λοιπόν να δεχθούμε τον ισχυρισμό του Richard Rorty, ότι η Φιλοσοφία έχει πια ωριμάσει όταν δεν είναι πλέον φιλοσοφία.

Η καλή φιλοσοφία είναι είτε κριτική της λογοτεχνίας - μια έννοια του εαυτού μας μέσα από την κειμενικότητά μας - είτε είναι ειρωνική - μια αναγνώριση του γεγονότος ότι τα γλωσσικά παίγνια είναι παίγνια κι ότι είναι δικά μας παίγνια. Μπορούμε ωστόσο να αναρωτηθούμε κατά πόσο αυτό το οιονειό ουτοπικό όραμα της μετα-μεταφυσικής ειρωνείας είναι δυνατό, θεμιτό ή επιθυμητό. Υπάρχουν, ακόμη, στον Rorty υπαινιγμοί ότι δεν μπορούμε καν να είμαστε πλήρως ειρωνες. Η ειρωνεία μπορεί να εξαρτάται από ένα υπόλοιπο, ή ίζημα Παρμενιδειών, αναπαραστατικών, ρεαλιστικών, ή μεταφυσικών, παλαιάς κοπής επιχειρημάτων ώστε να μπορούμε να βασίσουμε ισχυρισμούς της συμβατικής ή ειρωνικής μας κατά-

στασης. Αλλά, τότε η ειρωνεία δεν μπορεί να υιοθετηθεί ως δημόσιος ή γενικός κανόνας. Την ίδια ώρα, ωστόσο, ο Rorty αισθάνεται ότι η ειρωνεία είναι δυνατή, τουλάχιστον στο επίπεδο του προσωπικού αυτο-προσδιορισμού μας. Η ειρωνεία, για τον Rorty, διαθέτει δύο (τουλάχιστον) συστατικά χαρακτηριστικά. Η ειρωνεία είναι η ικανότητα να αντισταθούμε σε στήριξη στην 'υπερβατικότητα' όπως επίσης η αναγνώριση της ενδεχομενικότητας της κατάστασής μας. Μια τέτοια περιγραφή της ειρωνείας μπορεί να φαίνεται δυνατή κι ελκυστική. Επιστημολογικά και πολιτικά η ειρωνεία μπορεί να μην είναι δυνατή, αλλά στο επίπεδο του αυτοπροσδιορισμού και της προσωπικής στάσης απέναντι στα πράγματα φαίνεται δυνατή κι ίσως επιθυμητή. Οι γνωστικές πρακτικές μπορεί πάντα να προαπαιτούν την πρόταξη μιας πραγματικότητας, μια δημόσια πολιτική μπορεί να προϋποθέτει ένα ωρισμένο και σταθερό γλωσσικό παίγνιο. Αλλά, σαν μια προσωπική στάση πρέπει να συνειδητοποιήσουμε, ειρωνικά, ότι οι συμβάσεις μας είναι συμβάσεις και καμία μεταφυσική θεμελίωση δεν είναι δυνατή ή επιθυμητή.

Η προοπτικότητα

Και δεν είναι μόνο ο Rorty αυτός που το πιστεύει. Η ιδέα ότι είμαστε σε μετα-μεταφυσική κατάσταση φαίνεται να είναι ευρύτερα αποδεκτή. Δεν ζητούμε, πλέον, έσχατες θεμελιώσεις, αληθείς περιγραφές, καθολική συμφωνία, ούτε και βασίζομαστε σε φανταστικά όντα όπως 'ιδέες', 'νοήματα', ή 'υποκείμενα'. Η 'προοπτικότητα' που συνεπάγεται η ειρωνική θέση του Rorty είναι επίσης κρατούσα, αν όχι στη φιλοσοφία, τουλάχιστον στη θεωρία της λογοτεχνίας, τις πολιτισμικές σπουδές, τη μετα-αποικιακή θεωρία, όπως και μερικές περιγρα-

φές του τι συνιστά 'μετανεωτερικότητα'. Η προαγωγή της ειρωνείας από τον Rorty συνιστά σύμπτωμα της γενικής δυσφορίας που περιβάλλει τον σύγχρονο αντιθεμελιωτισμό. Από τη μια μεριά, υπάρχει μια γενική μετα-διαφωτιστική αναγνώριση ότι δεν υφίστανται καθολικοί νόμοι και θεμέλια. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει κι η αναγνώριση ότι το να ζήσει σε ένα τέτοιο περιβάλλον απουσίας θεμελιών είναι κάτι αδύνατο.

Το άτοπον της ειρωνείας και η 'τοπική ειρωνεία'

Η ίδια η ιδέα της ειρωνείας ορίζεται ειρωνικά και παράδοξα γύρω από αυτήν την αμφισβησία. Η ειρωνεία μπορεί να ιδωθεί σαν μια συγκεκριμένη τεχνική που αντανάκλα τις δικές μας συνθήκες νοηματοδότησης του κόσμου. Επειδή δεν μπορούμε να βγούμε έξω από τα γλωσσικά μας παίγνια, μπορούμε μόνο ειρωνικά να παίζουμε μέσα σ' αυτά τα παίγνια. Η ειρωνεία παίρνει αυτούς τους όρους που φαίνονται θεμελιακοί και τους ανοίγει για συζήτηση.

Είναι δύσκολο να βρούμε τέτοια παραδείγματα ειρωνείας στον Rorty, αλλά πλεονάζουν στην παράδοση της Δυτικής Φιλοσοφίας και λογοτεχνίας. Ο όρος 'λόγος', reason, για παράδειγμα, χρησιμοποιήθηκε τον 18ο αιώνα για να αμφισβητήσει την τύφλα και τυραννία του θεϊκού δικαίου. Όταν, όμως, ο όρος 'λόγος' ο ίδιος έγινε ένα ακόμη πιο τυραννικό δόγμα, η θεραπεία αναζητήθηκε στην ειρωνεία, όπως στους συγγραφείς Jonathan Swift και William Blake, συγγραφείς που επαναλαμβάνουν την ίδια τη χρήση της έννοιας του λόγου για να αναδείξουν -αν όχι να δηλώσουν- τις καθαρά παράλογες χρήσεις του. Νέες έννοιες μπορεί να επινοηθούν από φιλοσόφους για να αποτινάξουν τα γλωσσικά μας παίγνια: απλά,

σκεφθείτε τους τρόπους με τους οποίους τα 'γλωσσικά πλαίσια' (discourse), η 'κουλουρά' ή ο πολιτισμός κι η 'κοινωνία', έθεσαν εν αμφιβόλω την έννοια του ανθρώπινου υποκειμένου. Ακόμη κι ο Έγκελς χρησιμοποίησε την τοπική ειρωνεία για να αποφυγή τη μαζική κατάρρευση της φιλοσοφίας. Όταν χρησιμοποιούμε τον όρο Απόλυτο, επιχειρηματολόγησε, νομίζουμε ότι γνωρίζουμε τι εννοούμε, όταν όμως εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούμε την έννοια, οι προτάσεις μας δείχνονται ασυνεπείς κι ακατανόητες. Αν πραγματικά εννοούμε ότι κάτι είναι 'Απόλυτο', πώς μπορούμε να λέμε ότι έχουμε σχέση με αυτό; Αυτό είναι το πρόβλημα που ο Έγκελς ανεγνώρισε στους Γερμανούς ειρωνιστές της εποχής του, συγγραφείς που χρησιμοποιούσαν έννοιες με αστόχαστο τρόπο.

Ο Έγκελς χρησιμοποίησε τοπική ειρωνεία για να απορρίψει την ολική ειρωνεία του Ρομαντισμού. Μόνο αν αναδείξουμε μερικές από τις έννοιές μας παράδοξες μπορούμε να αντισταθούμε στην ολική απώλεια των νοημάτων μας. Η τοπική ειρωνεία αυτού του τύπου παίζει με μερικές έννοιες μέσα σε μια άλλως σταθερή γλώσσα κι είναι ένας τρόπος να δείξουμε ότι οι έννοιες που σκεπτόμαστε ότι είναι απλά εκφράσεις του τρόπου με τον οποίο τα πράγματα είναι, είναι απλά έννοιες. Έχουν ένα νόημα ή δύναμη που βρίσκεται συχνά σε σύγκρουση με αυτό που θεωρούμε φυσικό ή μη προβληματικό. Όταν, λοιπόν, ένας φιλόσοφος χρησιμοποιεί ειρωνεία, αυτό που κάνει είναι να αποσπά, να διαχωρίζει τη γλώσσα από τις αναπαραστατικές της αυταπάτες.

Γλωσσικές εντομές

Σε ένα βαθμό, αυτή είναι η έννοια της ειρωνείας στον Rorty. Δεν μπορού-

με να βγούμε από τη γλώσσα για να τη θεμελιώσουμε, αλλά μπορούμε να κάνουμε 'εντομές' ή παρεμβάσεις στη γλώσσα, για να διερευνήσουμε κάποιες από τις έννοιές της ή τους τρόπους με τους οποίους μιλούμε. Αλλά, τότε, στηρίζομαστε σε τμήματα ή την υπόλοιπη γλώσσα για να εξετάσουμε μερικές, τοπικές, έννοιές της. Το 'πλάστω' είναι κι αυτό στη γη. Κυκλικό, αλλά εδώ έγκειται η ειρωνεία: αυτό είναι ό,τι έχουμε. Επιπρόσθετα από τον τοπικό και θεραπευτικό της χαρακτήρα, η ειρωνεία μπορεί να θεωρηθεί σε ένα μετασημασιολογικό επίπεδο. Εδώ, η ειρωνεία δεν είναι μόνο ένα εργαλείο μέσα στη γλώσσα για να στοχαστούμε πάνω στο νόημα, αλλά ένας τρόπος να ζήσουμε ή υπάρξουμε σε σχέση προς το νόημα συνολικά. Η ειρωνεία, τότε, δεν είναι μια τοπική ή θεραπευτική χρήση των λέξεων για να δείξουμε την ασυνέπεια ή γλωσσική περιττότητά τους. Η ειρωνεία, τότε, επενεργεί μια πλήρη αποστασιοποίηση από τη γλώσσα γενικά. Η ειρωνεία, τότε, σ' αυτήν την υπαρξιακή έννοια είναι κάτι περισσότερο από την ανεπάρκεια αυτής ή της άλλης έννοιας. Είναι τα όρια και οι επαχθείς όροι της ίδιας της εννοιακότητας. Για να μπορέσουμε να μιλήσουμε, πρέπει να χρησιμοποιήσουμε έννοιες που δεν δημιουργήσαμε εμείς. Και αυτό το 'εμείς' είναι, απλά, συνέπεια αυτών των εννοιών στις οποίες βρεθήκαμε να εγκατοικούμε. Εφαρμόζουμε μετά τις έννοιες αυτές σε έναν κόσμο που μας είναι επίσης δεδομένος ως προ-εννοιακός μέσα από τις έννοιες που έχουμε γι' αυτόν. Η θέση του Rorty μετεωρίζεται ανάμεσα στη χρήση της ειρωνείας ως τρόπου μέσα στη γλώσσα ή τα γλωσσικά παίγνια (τοπική ειρωνεία) και την ιδέα της ειρωνείας ως θεωρίας της γλώσσας γενικά.

Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, Ο πεθαμένος και η ανάσταση

Απόσπασμα της βδομάδας // Εκεί στρέφεται όλη μου η προσοχή. Στη διά μέσου του λογικού εξακρίβωση του ποσοστού της συγκίνησης. Δουλειά σειсмоγράφου // Επιμελείται η **Μαρία Μηνά**

Ο σπουδαίος πεζογράφος, ποιητής και αυτοδίδακτος ζωγράφος της Θεσσαλονίκης έφυγε από τη ζωή στις 13 Ιανουαρίου του 1993.

[...] Πόσο μεγάλη είναι η αγάπη μας, καλή μου. Από το τριανταφυλλένιο μας παράθυρο βλέπουμε έξω μια μεγάλη εκκλησία, με καμπαναριά και θόλους, να χωράει όλο τον κόσμο. Προσεύχομαι και τη φωνή μου την παίρνει αμέσως προσπνής, γοργός, επίκοος, κυανόπτερος, χρυσοκόμος άγγελος που ξεπερνά τον άνεμο. Μακριά μπορώ να βαδίσω, να πορευτώ, που τη ράβδο μου αυτός τη στηρίζει. Έτσι όπως σήμερα, όμοια και χτες και αύριο, πάντοτε. Άκουσε, Μαργαρίτα, έλα ν' αγκαλιαστούμε. Όπως είδα τους χωρικούς, το νταλομεσήμερο, στον ίσκιο από το θέρο, δίπλα στο ξεζεμένο κάρο και στην πλήρη στάμνα τα χόρτα, με τα πόδια πλεγμένα σφιχτά και μαζί. Είχε αρχίσει να πέφτει το βράδυ, σουρουπώματα. Έριχνε χιόνι έξω απ' το παράθυρο. Η φαντασμαγορία της ομορφοκλησιάς φαινόταν περισσότερο σαν όνειρο. Γυρίσαμε τον ηλεκτρικό διακόπτη για να φωτίσει η κάρνα. Μπήκε το γκαρσονιέ που μας σέρβιρε το κρασί. «Ποιος θα πληρώσει; Ποιος θα καταβάλει τα έξοδα;». Δεν είχα τα χρήματα. Σκεφτήκαμε να φύγουμε κρυφά ο καθένας μοναχός, να χωρίσουμε. Φορέσαμε μιάρα ως ένδειξη θλίψης που οι συνθήκες μάς χώριζαν. Δεν μπορεί να με ξεχάσει, σκεφτόμουν, αποτελεί ό,τι πιστεύω, είναι ο ίδιος ο εαυτός μου, είναι ο αληθινός μου Θεός, τίποτε δεν υπάρχει εξόν από

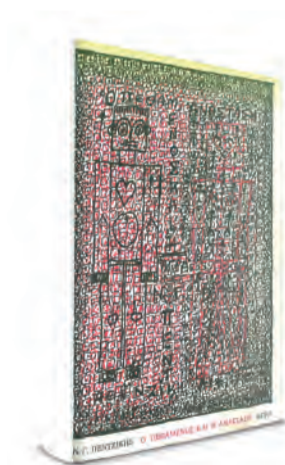
το θάνατο πίσω της. Τι αμαρτία να παραδοθείς στην απατηλή τέρψη των αισθήσεων και να εξολοθρευθείς το υψηλό, το παντοτινό, το αιώνιο πρόσωπο που δεν μας επιτρέπεται να δούμε κι είναι για όλους και για πάντοτε κοινό, με το πρόσωπο μιας γυναίκας που συναντάς και είναι ντυμένη έμορφα.

Κατάλαβα ποιος κεραυνός θα με χτυπούσε όταν άκουσα απέξω από την κάρνα στο δρόμο, το μισόγυμνο χαμίμι που κρύωνε και τραγουδούσε. «Άιντε, ντούρα, ντούρα, στραβοκάνα και καμπούρα». Ω! τι ψεύδος, τι απάτη, τι σκόρπισμα, διασκέδαση των αισθημάτων που είναι εναποτεθειμένα μέσα μας. Ο έρωτας, άνθος εφήμερο, ψεύτικη σχέση, στηριγμένη σε ψέματα, μας δίνει μιαν ικανοποίηση ψεύτικη. Ευχαρίστησα τη φτώχεια και τις αυστηρές συνθήκες, που με γλίτωσαν από την καταφορά των εύκολων νεανικών αισθημάτων. Ευθύς βγήκα στο δρόμο, όταν είδα το χαμίμι να σπάνει το τζάμι του καφενιού, κρύβοντας μια πέτρα στο μαντίλι και ρίχνοντας. Από το ρήγμα χύθηκε μέσα το ψυχρό φύσημα και πολλοί απ' αυτούς που κάθονταν, υποχρεώθηκαν να σηκώσουν το γακά τους. Το χαμίμι πλησίασε και φώναξε, «βγαίτε μωρέ όσοι δεν είσατε γέροι». Βγήκα. Δεν είμαι γέρος να ζω με αναμνήσεις, στου καφενιού του βοερού το παράμερο το μέσα μέρος, ώσπου να νυστάξω και να

με πάρει ο ύπνος, με την πολλή συλλογή. Βγήκα να ξαναρχίσω τη ζωή, υλοτόμος. Αλλά όταν χωρίς τον έρωτα και την απάτη βρέθηκα στο δρόμο και στάθηκα, είδα τη δυστυχία να κοιλάει το έδαφος κάτω από τα βήματά μου.

Πρέπει να ξαναγυρίσω στη νύχτα. Να ξαναπώ την ιδέα ότι πρέπει να μεσολαβήσει η νύχτα. Η βασιλεία της νύχτας να κυριαρχήσει επάνω μου. Επειδή φοβούμαι ότι έχω περιπέσει σε πλατειασμούς, εκθέτοντας τα πράγματα. Κινδυνεύω να χάσω το ρυθμό του ύφους. Μου είναι δύσκολο, αδύνατο να προχωρήσω όπως παραπάνω χωρίς διακοπή. Μπορεί να το απαιτεί και το δέσιμο το συνθετικό με τις αντιθέσεις. Ακόμα νομίζω ότι δεν παρακολουθιέται σε τόση απόσταση το νόημα, κι θα έπρεπε να ξανατονισθεί. Πάντως δεν θα μπορούσα, εξακολουθώντας χωρίς αυτό το γύρισμα, να οργανώσω το υλικό που ξεσπώνω από τις σημειώσεις μου. Όσο παράξενο και αν φανεί μια και όλο το υλικό προέρχεται από προσωπική εμπειρία και βίωση, από πράγματα δηλαδή που τα ξέρω πολύ καλά και τα είδα, δεν είναι στο χέρι μου να τα εκθέσω απλά, να τα πω όπως θα μου τύχαινε. Αυτό ασ μη νομιστεί ως αντίφαση, μ' ό,τι έγραφα παραπάνω, λέγοντας ότι δεν ξέρω κι εγώ ο ίδιος πώς γράφω και τι γράφω και πού τραβάω, ποιο είναι το νήμα και το νόημα που ακολουθώ.

Αυτό εξηγείται με το ότι αρχίζοντας να γράφω, δεν έχω υπόψη μου καμιά έννοια, που προχωρώντας αναλυτικά να την αποδείξω. Δεν κυριαρχείται από καμιά ιδέα το λογικό μου. Επόμενα λέγω ότι δεν ξέρω. Αισθάνομαι όμως ένα ποσοστό συγκίνησης. Προσπαθώ, θέλω, πειθαναγκάζομαι, από βιολογικούς λόγους που νομίζω πως έχω εξακριβώσει. Πρόκειται για πράγματα γνωστά έως ένα αρκετά προχωρημένο σημείο στην εποχή μας. Αναγκάζομαι να μη θέλω άλλο, από το ν' αποτυπώσω ακριβώς όπως τη δοκιμάζω μέσα μου, τη συγκίνηση. Εκεί στρέφεται όλη μου η προσοχή. Στη διά μέσου του λογικού εξακρίβωση του ποσοστού της συγκίνησης. Δουλειά σειсмоγράφου. Ο τυχόν μύθος και η υπόθεση, απ' αυτή την καταγραφή της συγκίνησης βγαίνει να την υπηρετεί. Επ' αυτού μπορώ να πω: Ξέρω. Δηλαδή φροντίζω, αγωνίζομαι να ξέρω, ακριβώς σ' αυτό το σημείο. Η μελέτη που κάνω, εδώ ακριβώς στρέφεται, όχι δηλαδή όπως λεν στο πώς θα εκφραστώ, μόνο δηλαδή σε προβλήματα φόρμας, αλλά και στην ανάγκη που τα δημιουργεί αυτά τα προβλήματα. Και η ανάγκη αυτή βγαίνει από την παρακολούθηση των αλλοιώσεων της συγκίνησης μέσα στο χώρο των αριθμών. Χώροι αρμονίας. Γραμμή. Επιφάνεια. Όγκος. Χώρος και χρόνος. [...] (σελ. 84-87)

Το βιβλίο **Ο πεθαμένος και η ανάσταση** του Νίκου Γαβριήλ Πεντζίκη κυκλοφορεί από τις εκδόσεις **Άγρα**